"O privire cu adevărat europeană te ajută să înțelegi că politica e ceea ce ești tu dispus să accepți și că mioritica ta resemnare se poate converti în furie. Furia de a găsi soluții și de a renunța la renunțare..."
(Teodor Baconsky, "Ce pot face proștii ăștia?", în *Cotidianul* din 27.04.2007)

credință
iubire
speranță

PUNCTE CARDINALE

ANUL XVII
NR. 5/197
Mai
2007
16 PAG. – 3 lei

PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE NATIONAL-CRESTINĂ

Circulație în afara României: AUSTRIA, GERMANIA, GRECIA, FRANȚA, ELVEȚIA, SUEDIA, SPANIA, CANADA, STATELE UNITE, AUSTRALIA

PUCI PARLAMENTAR

Toți actorii părtași la dezastrul țării, foștii și emanații, împreună cu UDMR-ul și liberalii lui Tăriceanu și-au dat mâna pentru a pune în aplicare un puci parlamentar împotriva poporului român, suspendându-l abuziv pe președintele ales de acesta.

Neluând în considerare aprecierile forurilor internaționale (NATO și UE) de care depinde în viitor existența noastră politico-economică, călcând în picioare voința electoratului și ignorând decizia Curții Constituționale, ei ilustrează cu adevărat încălcarea Constituției (în numele căreia pretind a acționa), sfidează toate legile în vigoare, până la cele mai elementare drepturi și libertăți cetățenești. Și cine sunt ei? În primul rând, cei care s-au făcut vinovați de genocid împotriva poporului român, cei pe care un adevărat proces al comunismului și o consecutivă lege a lustrației i-ar fi eliminat definitiv din viața politică și i-ar fi supus binemeritatului oprobriu al poporului în numele și pentru "liniștea" căruia vorbesc de 17 ani toți politrucii și trepădușii perindați la cârma unei țări în derivă, ale cărei speranțe de mai bine le-au nesocotit și continuă să le nesocotească fără scrupule.

Fără a fi consultați, suntem luați ca martori acuzatori la propria noastră crucificare, fiind făcuți părtași indirecți la suspendarea președintelui, la reîntoarcerea văcăroilor, ilieștilor, vadimilor și voiculeștilor, alcătuind cea mai monstruoasă, incestuoasă și morganatică coaliție, susținută de efemera alianță cu noii "tovarăși de drum", sinucigașii liberali, inconștienți sau impur resemnați să mizeze pe asul din mâneca marelui scamator al oligarhiei petrolului, d-l Dinu Patriciu.

Reuniți în parlamentul rușinii, ei au acordat supremație de lege incontestabilă raportului "comisiei Voiculescu", comisie fără nici o legalitate și autoritate, creată de imaginația bolnavă de ură a "securistului Felix", dar primită și acceptată cu mare bucurie și aplauze la scenă deschisă de toți cei care voiau să aplice legea mafiei celui pe care îl considerau "trădător", pentru că, rupându-se de trecut, a declarat război mafioților "tranziției", cu hotărârea de a-și duce la bun sfârșit mandatul cu care a fost învestit de popor și angajamentele pe care și le-a asumat în fața acestuia.

Beneficiind pentru dezinformare de susținerea ticăloasă sau iresponsabilă a unor organe de presă clientelare, ei repetă continuu aceleași absurdități pentru sfidarea opiniei publice și manipularea electoratului, răspunzând cu acest puci parlamentar voinței liber și legal exprimate la urne de poporul român. Ba mai mult, ei par a se fi lansat într-o luptă pe viață și pe moarte împotriva a tot ceea ce le lezează interesele mafiote, amenințând libertatea președintelui ales și amenințându-ne pe noi toți cu legi din ce în ce mai restrictive și mai nedemocratice, pentru a ne timora.

Numai prin solidaritate și prin participare masivă la vot ne vom putea pronunța decisiv pentru continuarea mandatului președintelui abuziv suspendat, pentru un stat de drept, pentru o democrație nedemagogică. Absenteismul sau votul contrar ar însemna perpetuarea dezastrului național din ultimii 60 de ani și compromiterea noastră definitivă în ochii întregii lumi.

V. Iamandi

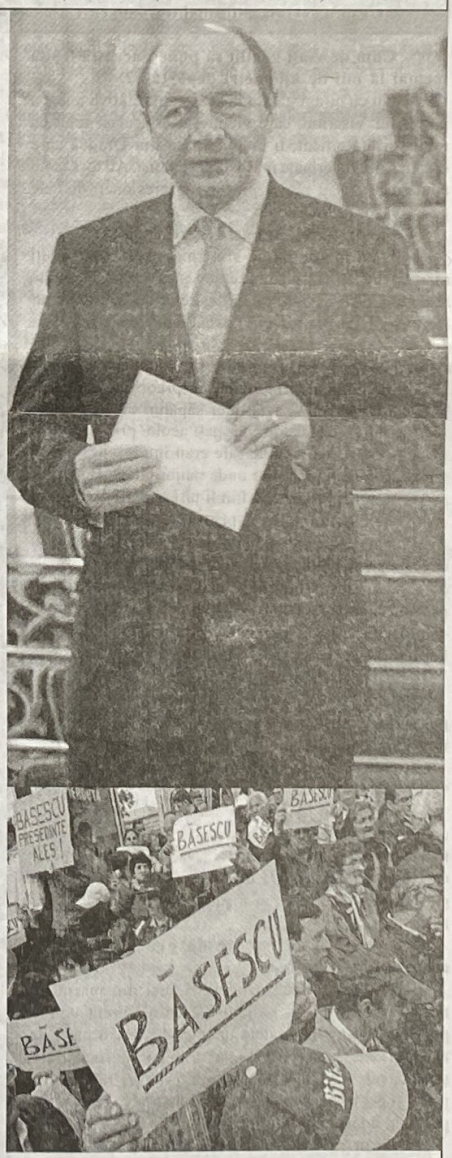

CUVÂNT ROSTIT LA *MEETING*-UL SOCIETĂȚII CIVILE (PIAȚA CONSTITUȚIEI, 22 APRILIE 2007)

Numele meu este Iamandi Vasile, sunt pensionar, fost deținut politic și vice-președinte al Federației Române a Foștilor Deținuți Politici și Luptători Anticomuniști.

Dragi prieteni și cetățeni ai României,

Parlamentul țării – în băncile căruia și-au găsit refugiul cel mai comod, pentru a fi ocrotiți de imunitatea parlamentară, toți criminalii și borfașii care de peste 60 de ani ne-au supt ca niște căpușe sângele și vlaga, sub ocrotirea atotputernicei Securități (care, din fericire, azi nu le mai este scut) – a hotărât, pentru îndrăzneala de a fi pus Justiția pe roate, spre a fi trași la răspundere toți marii mafioți și corupți ai "tranziției", ca și pentru condamnarea oficială a comunismului de către șeful statului (singurul ales nominal, liber și democratic, de majoritatea poporului român), să-l suspende abuziv din funcție pe cel ce nu a acceptat să fie o mobilă mută la Cotroceni, ci a înțeles să-și ia în serios și să-și respecte până la capăt promisiunile făcute poporului de care a fost învestit.

Vorbind în numele nostru (fără să fim consultați, ca de obicei), șleahta de pucișți parlamentari ne-au luat și pe noi, la fel de abuziv, ca martori-acuzatori la condamnarea și crucificarea țării și a națiunii de către tot ceea ce poate fi mai josnic în jurul nostru: deșeurile neo/post-comuniste încărdășite sub firmele politico-mafiote PSD, PRM și PC, care au dat mâna cu noii lor "tovarăși de drum", liberalii lui Tăriceanu și UDMR-ul, trădători ai alianței care i-a adus la cârma țării în urmă cu doi ani și jumătate.

Există momente în viața unei națiuni când tăcerea și abținerea sunt criminale și condamnabile, putând fi interpretate drept consimțământ. Azi, când suntem la un pas de un dezastru național, a sosit momentul să abandonăm apatia și comoditatea și să gândim că e mai bine să fim măcar o zi vulturi decât un an cioară!

Deci *acum ori niciodată* trebuie să fim hotărâți și solidari:

Trebuie să vorbim! Trebuie să strigăm! Trebuie să urlăm chiar!

Pentru a fi auziți. Pentru a trezi la realitate și la luptă toată țara. Îl susținem și îl vom vota din nou pe Președintele pe care l-am ales. O susținem pe d-na Monica Macovei ca Ministru al Justiției, în lupta sa pentru instaurarea unei adevărate dreptăți și ordini legale, fără deosebire între "dulăi" și "câței".

Dorim și considerăm absolut necesare:

O lege a lustrației. Un proces just al comunismului. Un Parlament unicameral. Votul uninominal.

Îl imploram azi pe fostul și viitorul președinte ales de noi să ne ajute la realizarea acestor deziderate, fără de care nu poate fi deparazitată viața politică, nici realizată adevărata noastră vocație europeană.

DE LA ORANKI LA AIUD

În vara trecută, un grup de pelerini din Bihor au vizitat mănăstirile din Ucraina și Rusia. Una dintre ele a fost cea de la Oranki, unde, pe mormintele foștilor deținuți politici, au ridicat o troiță. La săparea fundației pentru postamentul acesteia au găsit sfinte moaște. Unul dintre pelerini, părintele Eftimie Mitra de la Schitul Ortodox Huta, ne-a relatat câteva amănunte legate de acest subiect.

Oranki: clădiri din incinta mănăstirii

Aiud: penitenciarul azi

Cum de v-ați gândit să puneți această troiță tocmai la mii de kilometri depărtare?

Nu eu m-am gândit la aceasta. Inițiativa a fost a părintelui Visarion, care viețuiește în același schit cu mine, și a Rodicăi, o credincioasă din Oradea care organizează pelerinaje în Rusia și Ucraina. Au fost acolo anul trecut și au rămas profund impresionați de cele ce au văzut și trăit acolo.

Ce ne puteți spune despre Oranki?

E un loc de multă sfințenie, acolo sunt mulți martiri, mucenici. Localnicii povestesc că se fac multe minuni. Un supraviețuitor al lagărelor de la Oranki, pr. Dimitrie Bejan, de loc din Hârlău, povestește într- una din cărțile sale, *Bucuriile suferinței*, cum acolo, în răstimp de o săptămână, au fost executați cu mitraliera 11.000 de călugări, împreună cu preoții și episcopii lor. Mai târziu, cu ocazia unor săpături au fost găsite moaște întregi ale celor îngropați acolo, printre care și un mitropolit. Veșmintele sale erau întregi, nestricate. Oranki a fost o mănăstire unde majoritatea călugărilor aveau studii superioare. Ultimii țari ai Rusiei mergeau des pe acolo, de multe ori pentru perioade mai lungi. Această mănăstire se afla în deșertul siberian și, pentru că era foarte izolată de lume, comuniștii au transformat-o în lagăr de exterminare a deținuților politici și prizonierilor de război. Azi, acolo e iarăși mănăstire de călugări. Despre un loc asemănător celui de la Oranki, Patriarhul Alexei sunea: "Solovățul e antimisul Rusiei".

Ce e Solovățul?

O insulă în nordul Rusiei, aproape de cercul polar, unde, la fel ca la Oranki, este o mănăstire care în secolul trecut a fost transformată în lagăr.

Spuneați de minuni care s-au petrecut la Oranki...

Localnicii povestesc despre o femeie care avea copilul orb și după ce i-a pus la ochi pământ de pe morminte, copilul a început să vadă. O altă femeie, care suferea de o boală de piele căreia medicii nu-i găseau leac, după ce și-a pus pământ de pe acele morminte, s-a vindecat...

Ce ne puteți spune despre noua troiță așezată la Oranki?

A fost confecționată la Beiuș, din marmură neagră. În centrul ei se află un desen reprezentându-L pe Iisus Hristos în spatele unor gratii. De o parte și alta a ei se află, ca o filă de carte, un text în românește și traducerea lui în rusă: "Ați suferit, ați răbdat, ați plâns și pentru noi, cei care nu am fost închiși... pentru păcatele noastre. Vă mulțumim".

Cum ați dus-o din România, v-a ajutat cineva acolo?

Acolo nu ne-a ajutat nimeni. Totul a fost pregătit de acasă. S-a cărat din Oradea inclusiv balastul, cimentul și o lopățică. Fiind deșert, solul e foarte nisipos, ușor de săpat. În timp ce se săpa fundația troiței, s-au găsit fragmente de corp uman, mână, coaste și coloană vertebrală de culoare maro-gălbuie, asemenea sfintelor moaște. Am rămas cu toții surprinși, dar, în același timp, nici nu ne miram. Le-am pus într-o pungă și le-am adus acasă pentru a le arăta și altora. Dacă la intrarea în Rusia am avut numeroase probleme cu poliția rutieră, ce găsea mereu motive să amendeze șoferul, de când am avut moaștele la noi nu ne-a mai oprit nimeni. Am venit netulburați până acasă. Le-am mascat într-o batistă albă și le-am dat unor posedați să le țină în mână. Cu toate că nu știau ce este înăuntru, cu toții au spus același lucru: îi liniștesc și se simt mai bine având-le în mână.

Troița de la Oranki

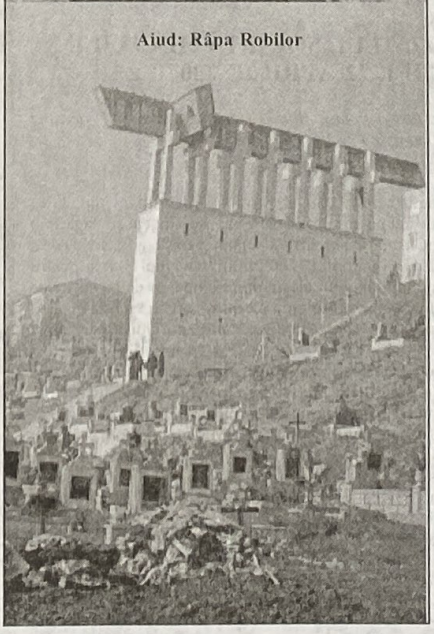

Aiud: Râpa Robilor

În aceste închisori au fost doar ortodocși?

Au fost și ortodocși, și catolici, și protestanți, și necreștini, de toate națiile și religiile. Cea mai mare jertfă pe care a avut-o creștinismul în ultimul mileniu a fost în secolul trecut, iar cei mai mulți martiri i-a dat Ortodoxia. [...] Părintele Dumitru Stăniloae spunea: "Comunismul nu e o ideologie, ci o satanologie". Aici a fost lupta Bisericii Ortodoxe. La noi, peste 2.000 de preoți ortodocși au înfundat închisorile și lagărele secolului trecut, la Aiud, Gherla, Pitești, Jilava, Periprava, Baia Sprie și altele. Aceștia au suferit din motive de credință și nu din motive propriu-zis politice. Dovadă în acest sens sunt moaștele preoților ortodocși, care au trecut prin aceste închisori. Din toți preoții care au trecut prin aceste suferințe, întâlnim Sfinte moaște doar la preoții ortodocși. Am văzut cu ochii mei moaștele părintelui Ilie Lăcătușu, din București. Sunt întregi, cu carnea și pielea pe ele, având temperatura unui trup în viață. Când am intrat în capelă, am simțit o puternică mireasmă caracteristică sfintelor moaște. De altfel, Sf. Sinod i-a deschis dosar de canonizare. La Mănăstirea Petru-Vodă, jud. Neamț, sunt câteva cranii ale unor preoți ortodocși de la Aiud. În mausoleul din Aiud sunt rafturi întregi cu moaște ale deținuților din „Râpa robilor", din care avem și noi câteva părticele în racla din biserica noastră. Și exemplele ar putea continua...

Care e motivația existenței sfintelor moaște?

Acestea se găsesc doar în Ortodoxie, ca urmare a sfințeniei dobândite în timpul vieții prin practicarea virtuților și viețuirea într-o credință dreaptă, așa cum a fost lăsată din timpul Sfinților Apostoli.

Ce veți face cu sfintele moaște pe care le-ați adus în țară?

O părticică din ele le voi pune în racla din biserica noastră. O bucată mai mare o vom trimite la Aiud. Avem și noi *un antimis al României*: Aiudul. Voi da câteva și altor biserici și mănăstiri din țară, iar cea mai mare parte din ele am considerat de cuviință să le împart preoților care au fost în închisori. Cine nu a trecut prin astfel de momente nu înțelege ce a însemnat acest capitol din viața lor. Le-am și dat deja câtorva preoți. Emoțiile, bucuria care radia din ochii lor nu se poate exprima în cuvinte. Aceștia, cu siguranță, vor ști să le prețuiască așa cum se cuvine.

Interviu realizat de
prof. Cristian MARC

"OMUL RECENT" AL PĂRINTELUI CALCIU

Demult epuizată, cartea din 2002 a regretatului părinte Gheorghe Calciu-Dumitreasa (1925-2006), Homo americanus. O radiografie ortodoxă, *îngrijită şi prefaţată de Răzvan Codrescu, revede lumina tiparului într-o a doua ediţie, revăzută şi adăugită, la Editura Christiana din Bucureşti. După cum observă prefaţatorul,* homo americanus *este „omul recent" al Părintelui Calciu: un tip uman care tinde să devină model planetar (*the american way of life*), dar care vădeşte multe carenţe în ordinea moral-spirituală, asupra cărora autorul (exilat din 1985) avertizează în cunoştinţă de cauză, fără să treacă cu vederea nici resursele de regenerare internă a lumii americane, mai ales în contact cu mesajul nepervertit al religiilor tradiţionale (câteva pagini dense semnalează apetenţa pentru Ortodoxie a unor foşti catolici sau protestanţi, convertiţi inclusiv prin întâlnirea catalizatoare cu tradiţia ortodoxă românească). Reproducem mai jos prefaţa editorială a cărţii.*

Cartea de faţă este o construcţie editorială durată din cărămizile generos puse la îndemână de Părintele Gheorghe Calciu-Dumitreasa în ultimii zece ani. Cărămizile însele, prin forma şi prin dimensiunile lor, mi-au sugerat arhitectura ansamblului. Eu n-am adus decât mortarul, tencuielile şi spoiala, lucrând cu rutină de meşter, dar cu smerenie de ucenic. Se cădea făcută din capul locului această precizare, încât oricine va voi să vorbească de bine sau de rău volumul de faţă, să ştie cam ce trebuie pus în contul fiecăruia.

Titlul editorial pe care i l-am dat – *Homo americanus. O radiografie ortodoxă* – s-ar putea să le sugereze unora (prea deştepţi pentru a nu fi circumspecţi, sau prea oportunişti pentru a nu fi iritaţi şi altora (prea pătimaşi pentru a nu se lăsa seduşi, sau prea reacţionari pentru a nu jubila aprioric) o frondă antiamericană cu tot dinadinsul, ceea ce nu se potriveşte cu poziţia profund creştină a autorului. Nu "antiamericanismul" pur şi simplu defineşte discursul necomplezent al părintelui, ci *rezistenţa moral-spirituală* la fenomenul curent – şi galopant – al "americanizării". Diferenţa nu este tocmai anevoie de făcut (cu condiţia unei minime onestităţi): "antiamericanismul", ţinând de trăirea "tragicomică" a accidentalului, este îndeobşte o reacţie ofuscată şi exterioară la agresivitatea imperialistă (*horribile dictu!*) a "modelului american", pe când "rezistenţa la americanizare", ţinând de trăirea "tragică" a esenţialului, este o atitudine complexă, manifestată nu numai în afara lumii americane, dar şi *înlăuntrul* ei, ca refuz lucid al "semnului Fiarei", adică al unei civilizaţii excesiv-materialiste şi cinic-utilitariste, din care hedonismul şi pragmatismul – diavoli "îmbrăcaţi în îngeri de lumină" – riscă să elimine complet orice exigenţă morală şi orice elan spiritual (a se vedea si *motto*-ul acestei editii. împrumutat din sariele orale ale regretatului Petre Ţuţea, care se mişca şi el – "asimptotic", cum îi plăcea să spună – între admiraţia "de stânga" şi disprețul "de dreapta" faţă de "liberala Americă").

Nu poate fi eludat faptul că Părintele "radiografiază" America nu din exterior, ci *de la faţa locului*, după ani buni de convieţuire şi "cuminecare" nemijlocită (din 1985 încoace). Pentru el, "omul american" nu este nici duşmanul, nici străinul, nici "departele"; el este fratele, vecinul, "aproapele". Un frate adeseori "bolnav" – sau numai "păscut de boală" – în ordinea gingaşă a spiritului (aşa cum şi noi suntem "bolnavi" ori "păscuţi de boală" într-o ordine mai terestră, prin care *şi el* obişnuieşte *să ne judece* – şi adesea nu fără dreptate). Chiar criticând şi certând, autorul, ca om greu încercat şi ca preot "mâncat de râvna lui Hristos", o face cu iubire şi responsabilitate; *homo americanus* este dragostea lui răstignită, aşa cum, *acasă*, dragoste răstignită i-a fost, o viaţă întreagă, "bietul om de sub vremi", cel "făcut frate cu dracul ca să treacă puntea", întru a cărui vindecare s-a rostit fără înconjur, până la jertfa de sine (21 de ani de închisoare sub comunişti, nu doar cu toată recuzita supliciului fizic, ci şi cu aceea, infinit mai perversă, a "asasinatului moral"). Sunt destule texte ale sale (unele chiar şi în cartea de faţă) care-i vădesc fără putinţă de tăgadă această iubire de fond; şi pe cât de mare îi este indignarea faţă de viciile proliferante ale Americii, pe atât de mare îi este şi bucuria pentru virtuţile ei, atâtea câte le (mai) are, manifeste sau doar latente. Luând urma proorocilor vetero-testamentari, Părintele Gheorghe/ *Father George* a mustrat "cetatea" şi "poporul" ca "om al lui Dumnezeu", când cu blândeţe, când cu asprime, "de la Răsărit şi până la Apus", având măsură pe Hristos şi tradiţia mistico-dogmatică a Bisericii luptătoare – Adevărul şi Duhul Adevărului. Dacă ar fi tăcut el (sau cei asemenea lui), "atunci pietrele ar fi strigat"... *Wake up, America, wherever you are!*

Este de ajuns să citească cineva, în chiar cartea de faţă, anexa la capitolul "Demonizarea Americii" (rechizitoriul desfăşurat de Anne Graham), sau înfiorata evocare meditativă pe care o face Federica Mathewes Green (în "Ziua judecăţii"), sau mărturisirea semnată de Mary Magdalene McCann (vezi "Povestea unei convertiri"), pentru a se lămuri că aici nu-i căutşi de puţin vorba de idiosincraziile unui "popă" ortodox alergic la "modernitate", ci de zbuciumul istoric al unei lumi care, privindu-se ea însăşi, pe alocuri, în oglinda sacrală a spiritului, se cutremură să-şi descopere acolo înfăţişarea de "Vavilon" apocaliptic. E lipsit de importanţă dacă "popa" are sau nu dreptate în detalii; el poate greşi sau exagera pe alocuri, însă are dreptate în principiu, *împotriva* Americii, dar şi *laolaltă* cu ea.

E aproape de prisos să spun că *homo americanus* nu înseamnă "tot americanul", ci un anume tip predominant şi epidemic, care, treptat, nu mai ţine de un loc anume, ci de o paradigmă existenţială (cu care începem să ne confruntăm tot mai serios şi dincoace de ocean, ca şi cu un cancer tinzând spre metastază). Până la urmă *homo americanus* zace, ca o ispită a veacului, în fiecare dintre noi.

Într-un fel, *homo americanus*, aşa cum se află radiografiat aici, este "omul recent" al Părintelui Calciu (ca să evoc o sintagmă pe care d-l H.-R. Patapievici a făcut-o celebră peste noapte, într-o carte nu mai puţin radicală, în sistemul ei de referinţă, decât cea de faţă). În registre diferite, este vorba, aici şi acolo, de acelaşi tip uman, de acelaşi faliment al modernităţii, de acelaşi recurs soteriologic la "soluţia creştină". Definiţia "omului recent" i se aplică întocmai lui *homo americanus* (care nu este, în fond, decât "omul recent" investigat *la sursa lui*, în mod mai simplu şi mai concret, din perspectiva şi cu experienţa istorică a altei generaţii): "... oamenii pe care îi produce într-un ritm industrial modernitatea [...] nu sunt cu adevărat nici noi, nici înnoiţi: sunt, asemeni conservelor cu dată de expirare pe etichetă, doar recenţi... Omul recent este omul care, oricât timp ar trece peste el şi oricâtă vreme l-ar şlefui, tot rudimentar rămâne. Pentru că acest tip uman nu se mai poate sprijini pe existenţa vreunui suflet, nici al lui şi nici al lumii, el nu mai are resursele de a întemeia tradiţii şi nici măcar datini [...] Omul recent este omul care, dorind să se satureze de toate fenomenele acestei lumi – stăpânindu-le, posedându-le, schimbându-le după plac şi pătrunzându-se de toată materialitatea lor – s-a trezit într-o bună zi că nu mai este decât un epifenomen al curgerii, scurgerii şi prelingerii lor".

Menţionez, în încheiere, că textele adunate aici au apărut prima oară în România fie în revista *Puncte cardinale*, fie în pagina creştină a cotidianului *Ziua*, iar o parte din ele se regăsesc în eteroclitul volum *Rugăciune şi lumină mistică. Eseuri şi meditaţii religioase* (Editura Dacia, Cluj, 1998). Toate au fost revăzute şi îmbunătăţite, fie de către autor, fie cu îngăduinţa sa. Parantezele drepte – de care am evitat să fac abuz – sunt editoriale (cu o singură excepţie, semnalată însă la locul respectiv). Textele aparţin perioadei 1993-2002. Succesiunea lor în volum nu este însă determinată de criteriul cronologic, ci de cel tematic. Traducerea în românește a textelor străine anexate ii aparţine de fiecare dată autorului. [...]

***

La cinci ani de la prima ediţie a acestei cărţi (care se deschidea cu prefaţa de mai sus) şi la o jumătate de an de la strămutarea la ceruri a Părintelui Calciu (23 nov. 1925 – 21 nov. 2006), revenim cu această a doua ediţie adăugită (a se vedea *Addenda*), răspunzând numeroaselor solicitări ale publicului (în condiţiile epuizării primei ediţii). Fie ca autorul să stăruie necurmat în conştiinţa şi-n rugăciunile noastre.

Răzvan CODRESCU

SUMARUL EDIŢIEI

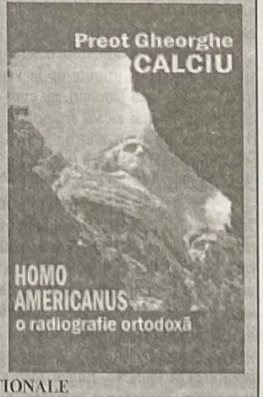

PREFAŢĂ: "OMUL RECENT"
AL PĂRINTELUI CALCIU (R. CODRESCU)
UN "FOUNDING FATHER" ANTI-HRISTOS
DEMONIZAREA AMERICII
HOMOSEXUALITATEA ÎN AMERICA
APOCALIPSA ŞI ANUL 2000
APOCALIPSA ŞI ŞTIINŢA
ŞTIINŢĂ ŞI PROVIDENŢĂ
DUMNEZEU – CREATOR ŞI ARHITECT
MATERIE ŞI ANTIMATERIE
UN IZVOR DE ANTIMATERIE
CEARTA ASTROFIZICIENILOR
MASONERIA ŞI ORGANIZAŢIILE INTERNAŢIONALE
ERA ÎNSCENĂRILOR
ULUITOAREA CONVERTIRE
BISERICA ÎN LUMEA CONTEMPORANĂ
ÎN LOCUL ÎNCHEIERII: ZIUA JUDECĂŢII (FEDERICA M. GREEN)

ADDENDA
OCCIDENTALI CONVERTIŢI LA ORTODOXIE
POVESTEA UNEI CONVERTIRI (MARY M. McCANN)
ORTODOXIA ÎN ARIZONA (O MĂRTURIE ANONIMĂ)
CAZUL SERAFIM ROSE (IEROMONAHUL DAMASCHIN)
NOTĂ BIBLIOGRAFICĂ

✝ DR. NICOLAE ROBITU

Pe data de 2 aprilie se împlinea un secol de la naşterea doctorului Nicolae Robitu, care şi-a consacrat întreaga viaţă celor două idealuri pe care le-a moştenit de la părinţi, pe linia învăţăturii creştine: slujirea sfinţelor idealuri ale neamului şi îngrijirea dezinteresată a celor suferinzi şi necăjiţi.

S-a născut la Ianca, judeţul Brăila, la 2 aprilie 1907, ca fiu al lui Martin şi al Chiriachiţei, agricultori şi comercianţi cerealieri. Şi-a luat bacalaureatul la Liceul „Nicolae Bălcescu" din Brăila. A absolvit cursurile Facultăţii de Medicină din Cluj, după care a fost numit medic chirurg la Spitalul „Sf. Pantelimon" din Brăila. În acest oraş, pe care l-a iubit cu constanţă şi cu abnegaţie, şi-a desfăşurat, modest şi devotat, întreaga carieră, în ciuda duşmănoasei şi permanentei prigoane din partea regimului comunist. Orice arestare în Brăila începea cu doctorul Robitu, socotit element reacţionar şi instigator, înscris din oficiu pe lista de exterminare.

Arestat pentru prima oară în noaptea din 15/16 mai 1948, a fost închis la penitenciarul oraşului, apoi, timp de câteva luni, în beciurile din Galaţi. Transferat la penitenciarul din Aiud, a fost încarcerat la zarcă şi în celulă. Din ultimele luni ale anului 1948 până în toamna anului 1950 a fost închis la penitenciarul Ocnele Mari, unde i-a întâlnit, printre alţii, pe Vasile Militaru, pe doctorul Munteanu şi pe Petre Ţuţea. După ce a trecut şi prin penitenciarul Ghencea, a fost mutat spre sfârşitul lui 1950 la Canalul Dunăre-Marea Neagră, la Capul Midia, în detaşamentul 14 al coloniei de muncă, şi supus unui regim de izolare şi de exterminare: muncă silnică, înfometare, interogatorii. Aici i-a cunoscut pe prinţul Şerban Ghica, pe inginerul Tache Funda, preot Ioan Vladovici, pe Corneliu Coposu, pe Radu Câmpeanu, pe doctorul Jovin, cu care a legat o durabilă prietenie. O amară mângâiere în timpul detenţiei la Canal a fost solicitarea, în calitate de deţinut-medic, de a acorda ajutor sanitar colegilor deţinuţi.

Avar la început cu amintirile din închisori, Nicolae Robitu şi le împărtăşea în ultimii ani cu alţi prieteni, veterani ai suferinţei, camarazi de crez politic. Izolarea carcerală totală, interogatoriile sălbatice, confruntarea cu delatorii transformaţi în fiare pentru o bucată de pâine, pentru o ţigară sau o promisiune de eliberare. Dar mai ales amintiri îndurerate despre cazurile cutremurătoare de «pacienţi» din infernul Canalului. Foamea îi făcea pe oameni neoameni. În cazuri de urgenţă, doctorul Robitu era chemat să-i «trateze» pe deţinuţii intoxicaţi cu oase adunate din gunoaie şi sparte ca să li se sugă măduva, cu câte o vietate prinsă prin gropi, cu rădăcini dezgropate la întâmplare şi care, uneori otrăvitoare, dădeau tulburări fatale, cu noroiul solului argilos ce putea aminti de... ciocolată... Sau să-i reanimeze pe cei care îşi pierdeau cunoştinţa atunci când paznicii, în chip de represalii pentru un praz furat, îl îndesau în văzul tuturor pe gâtul «hoţului», până la asfixiere. Exemple de cumplită şi sinistră degradare umană, programată şi aplicată.

Eliberat în 1953, după 5 ani de temniţe, timp în care nu a fost judecat, nici condamnat, a revenit în Brăila, stigmatizat ca «duşman al poporului». I s-a interzis să-şi practice meseria de medic de spital. I s-a interzis, de asemenea, să părăsească oraşul.

În 1958, în timpul mişcării de represiune sălbatică ce pregătea aşa-zisa colectivizare a agriculturii, adică distrugerea sistematică a ţărănimii libere, a fost din nou arestat ca „element duşmănos instigator la tulburarea ordinii publice». Originar dintr-o comună cu ţărani înstăriţi, avea multe legături cu locuitorii din Ianca şi din împrejurimi, unde personalitatea şi opiniile lui aveau o deosebită influenţă. O nouă întemniţare timp de 4 ani; şi nici de data aceasta nu a fost judecat, nici condamnat.

Eliberat în 1962, i s-a refuzat în continuare reintegrarea în mediul spitalicesc, fiind obligat să funcţioneze ca simplu medic de circumscripţie. Salvarea lui, ca şi a multor altor prizonieri politici, a fost, în afară de sprijinul sufletesc al familiei, credinţa în Dumnezeu, dragostea de România şi venirea în ajutorul celor bolnavi.

S-a stins din viaţă în 25 iunie 1997. În ziua de 28 iunie, a fost însoţit pe ultimul drum, în pacea cimitirului bisericii din Ianca, de camarazii care nu fuseseră încă răpuşi de temniţă, de boală sau de vârstă. Glasurile lor au întonat cu curaj un cântec patriotic de altădată şi au recitat versuri din închisoare, rugându-i pe cei din jur să nu le uite jertfa. Eroi pierduţi în anonimat, vrednici de închinarea noastră recunoscătoare.

Dumnezeu să-l pomenească în Împărăţia Lui.

Ileana Verzea

✝ EUGEN MAN

L-am petrecut recent pe ultimul drum pe cel mai longeviv asistat al Căminului „Christiana" din Săcele-Braşov, Eugen Man (1911-2007), în vârstă de 96 de ani, două luni şi o săptămână, ce a fost şi întâiul locatar al acestui azil, ocupând în ianuarie 2000 prima cameră dată în folosinţă. Şi-a adus aici toată agoniseala mobiliară, cu convingerea nestrămutată că aceasta-i noua lui casă, ultima-i locuinţă pământească până la mutarea sa din această viaţă, care a fost să survină anul acesta, în a treia zi a marii sărbători a Învierii Domnului, adică în Săptămâna Luminată. Se spune că sufletele celor ce răposează în aceste zile sfinte ajung sigur în Rai. Plin de semnificaţie este şi faptul că admirabilul creştin care a fost Eugen Man s-a născut în alt praznic împărătesc, Întâmpinarea Domnului, pe care-l celebrăm la 2 februarie.

Eugen Man a slujit până în februarie 2007 capela noastră ecumenică în fiecare zi, ca dascăl şi ca îngrijitor, fiind pildă pentru fiecare dintre noi în ceea ce priveşte credinţa creştină şi rugăciunea neîncetată. Pe lângă taxa lunară de întreţinere, Eugen Man, având suflet mărinimos, a contribuit la bugetul căminului cu multe donaţii consistente, fiind şi din acest punct de vedere un exemplu demn de urmat. A fost iubitor şi milostiv nu numai faţă de semeni, ci şi faţă de necuvântătoare. Ştie fiecare din noi cât de mult a suferit în zilele în care zăcuse câinele nostru Bubi, pe care el l-a crescut.

Conducerea căminului nostru îşi va aminti mereu cu recunoştinţă sfaturile înţelepte, primite de la venerabilul asistat, care obişnuia să spună: „Cum vrea Domnul, nu cum doreşte omul". Erau aceste vorbe de duh nu doar o zicală frumoasă, ci şi un crez profund. De aceea Dumnezeu l-a iubit atât de mult încât i-a scurtat suferinţa fizică, pricinuită de o boală fără leac, şi i-a luat sufletul în săptămâna în care „sunt deschise porţile Raiului".

Eugen Man a pătimit ca un martir anticomunist pentru Sfânta Cruce, pentru Ţară, stând închis în timp de 5 ani şi ceva pentru că nu a vrut să-şi lepede credinţa greco-catolică şi fiindcă şi-a iubit nespus Tatăl Ceresc, Neamul şi Patria. La proces, după 5 ani şi ceva fără judecată, a fost achitat. Aşadar, prea multă vreme i-a trebuit justiţiei comuniste ca să constate că „banditul" Man Eugen nu comisese, de fapt, nici o infracţiune politică!

În toate împrejurările vitrege – n-au fost puţine nici obstrucţiile la încadrarea în muncă – Eugen Man şi-a purtat crucea cu seninătate şi cu stoicism, iar moartea trupească a primit-o cu sufletul împăcat. Cu puţine zile înainte de a-şi da duhul, a primit de la părintele Raul Şerban ultima Sfântă Cuminecătură. Doamnele infirmiere povestesc că, în fiecare zi, în cele două luni de dureri prea chinuitoare, Eugen Man s-a rugat în continuu.

Suntem toţi convinşi că, slujind cu dăruire totală şi fără întrerupere capela noastră, Eugen Man merită să fie socotit unul dintre ctitorii acestui sfânt locaş.

Te rog, camarade Eugen, în numele întregului personal şi al tuturor asistaţilor, să ne ierţi pe toţi cei care te-am supărat; că şi noi îl vom ruga pe Dumnezeu să-ţi ierte toate păcatele şi să primească în lumea îngerilor Săi sufletul tău credincios şi milostiv!

Mihai Stere Derdena

✝ COSTACHE BÂCLEA

În ziua de 4 aprilie 2007 ne-a părăsit Costache Bâclea, trecând într-o viaţă mai bună.

Ionel-Costică Bâclea s-a născut la 28 septembrie 1922 în municipiul Bârlad (fostul judeţ Tutova). A urmat şcoala primară şi Liceul Comercial din localitate şi, fiindcă a intrat şi activat în cadrul Frăţiei de Cruce din liceu, a fost arestat în marie 1942 şi condamnat. Pedeapsa i-a fost suspendată, fiind eliberat la mijlocul lunii august 1944. Nu s-a bucurat însă efectiv de această eliberare, fiindcă a fost imediat mobilizat; decorat pentru fapte de vitejie, a fost lste lăsat la vatră pe 19.07.1946.

S-a înscris la Academia de Înalte Ştiinţe Comerciale şi Industriale din Bucureşti şi a activat în cadrul Corpului Studenţesc Legionar din această facultate. Căsătorit cu profesoara Alexandrina Ene, licenţiată a Facultăţii de Fizică şi Chimie din Bucureşti, au avut o fetiţă, Mariana. Pentru activitatea din cadrul Academiei Comerciale, a fost arestat şi condamnat 15 ani muncă zilnică. A fost eliberat la aprilie 1964, în urma decretului de graţiere pentru condamnaţii politici.

În urma tratamentului inuman la care a fost supus în timpul detenţiei, sănătatea sa fizică a avut de suferit, însă nu şi cea sufletească. După 1990 face parte din AFDPR Bârlad, filială pe care o şi conduce. A mai făcut parte din Asociaţia Veteranilor de Război şi a fost membru al Partidului "Pentru Patrie".

Dumnezeu să-l primească în împărăţia Lui.

Gh. Plop

✝ GHEORGHE CURPĂNARU

După o lungă şi grea suferinţă, a părăsit această viaţă vremelnică, păşind în cea veşnică, prietenul şi camaradul nostru de luptă şi de idealuri Gheorghe Curpănaru.

Născut la 22 februarie 1929 în satul Nadişa, com. Strugari, jud. Bacău, după absolvirea claselor primare, s-a înscris la liceul din Bacău, de unde va fi arestat de Securitatea comunistă, pentru faptul că a fost crescut şi educat în dragoste de Dumnezeu şi Ţară, principii pe care nu le-a abandonat niciodată. A fost condamnat în anul 1949 la 5 ani de închisoare, deoarece pentru regimul comunist crezul şi ideile lui erau considerate "crimă de uneltire contra ordinii sociale". După condamnare a fost trimis la Canal, în colonia Poarta Albă, unde va face cunoştinţă cu torturile din brigăzile 13 şi 14. Pe lângă teroarea, foamea, frigul şi munca forţată, care parcă nu ar fi fost suficiente, a trebuit să mai poarte zile întregi şi lanţuri la picioare. După aceste chinuri, a fost trimis diciplinar la Capul Midia, unde Dumnezeu nu l-a părăsit şi în anul 1953 a fost pus în libertate. Ajuns în aşa-zisa libertate comunistă, a lucrat ca muncitor necalificat, iar în toamna anului 1957 s-a căsătorit cu Valerica Ţifrea, la rândul ei fostă deţinută politică, arestată în 1948, anchetată şi judecată la închisoarea Suceava, făcând parte din lotul de femei legionare (Cetăţui) din judeţul Neamţ. A fost trimisă la închisoarea Mislea, de unde s-a şi eliberat.

Întrucât întemeierea familiei nu a fost pe placul Securităţii, Gheorghe Curpănaru a fost rearestat în anul 1958, fiind acuzat de diverse activităţii subversive (cunoscute doar de Securitate!), condamnat la 18 ani muncă silnică şi întemnitat în penitenciarul Aiud, de unde se va elibera în urma decretului de graţiere din 1964.

O dată scăpat de teroarea instaurată de colonelul Crăciun în penitenciarul Aiud asupra celor ce se împotriveau reeducării, în aşa-zisa libertate comunistă Gheorghe Curpănaru va fi supus unei noi terori, la fel de diabolice, exercitate acum de Securitatea din Piatra-Neamţ. În 1966 reuşeşte să-şi termine studiile liceale. Ca absolvent al Liceului "Petru Rareş" din Piatra-Neamţ, abia în 1970 reuşeşte să ocupe un post de contabil la coopertiva "Constructorul" (de unde se va pensiona în anul 1990, din funcţia de economist), remarcându-se ca un salariat de nădejde şi bine pregătit profesional.

Deşi toată viaţa a avut parte mai mult de necazuri şi încercări, a rămas tot timpul un model de luptător, demn şi neînfricat, putând fi luat ca exemplu de toţi cei care l-au cunoscut. Fiul, Tudor-Marius, inginer, a izbutit să alunge din sufletul părinţilor amintirile dureroase din trecut, aducându-le în locul lor bucurii, fericire şi satisfacţia îndatoririlor împlinite.

A trecut la cele veşnice în dimineaţa zilei de 1 martie 2007, alăturându-se soţiei sale Valerica.

Fie ca Dumnezeu să-l aşeze în rândul aleşilor Săi.

Nicolae Popa

CELE DOUĂ ROMÂNII (IV)

Gabriel CONSTANTINESCU

La mai puțin de o lună de la evenimentele din decembrie '89, România adevărată era din nou îngenuncheată de România comunistă. Lămurirea cauzelor care au contribuit decisiv la eșecul tentativei românilor de a ieși din comunism ne este oferită de însuși artizanul „Revoluției", în volumul său autobiografic *De la capitalism la socialism și retur*, publicat de Editura Nemira în anul 1998. (Precizarea datei de apariție este importantă: la distanță de un deceniu, Silviu Brucan, „agentul gorbaciovist", militant al instaurării unui „comunism reformat" în România, se vrea privit ca un critic al cursului impus „Revoluției" de Ion Iliescu, ba chiar ca un adept al sistemului capitalist occidental și al unei guvernări de centru-dreapta! Ceea ce însă nu înseamnă că destăinuirile sale nu sunt interesante, îndeosebi atunci când sinceritatea se dovedește mai puternică decât efortul de a-și cosmetiza contribuția la lovitura de stat anticeaușistă.) Dar să-l ascultăm pe „Profetul din Dămăroaia" (vom afla fapte și întâmplări, pe care ar fi bine să nu le uităm):

„La ședința Biroului Executiv al FSN din februarie 1990, la care mi-am prezentat demisia, Ion Iliescu, care prezida, a acceptat-o imediat. Era fericit să scape de mine. Ceilalți n-au fost de acord, și atunci am propus soluția de compromis: voi rămâne ca membru al Frontului până la alegerile din 20 mai, și abia după aceea mă voi retrage. De fapt, fusesem singurul care, încă din zilele Revoluției, declarasem că Frontul va lua parte la alegeri, în timp ce Iliescu trăia în nori și vorbea doar de «consens național».

Am participat deci activ la formularea strategiei în campania electorală. Mi-am dat seama că populația țării era traumatizată de violența și tensiunea din zilele Revoluției și că sentimentul ei dominant, în mai 1990, va fi dorința de liniște și stabilitate, pentru a se putea bucura de noile drepturi și libertăți cucerite după atâtea decenii de dictatură, represiune și teroare. De aceea, lozinca electorală «Un președinte pentru liniștea noastră» mi s-a părut cea mai potrivită.

Forțele de opoziție, în frunte cu cele două partide istorice – PNȚ și PNL – , nu și-au dat seama de această realitate. Ele pierduseră trenul Revoluției și încercau să recupereze terenul prin supralicitarea anti-comunismului și o strategie a străzii, cu accent pe marșuri și demonstrații, culminând, în momentele critice, cu atacarea violentă a clădirii guvernului și încercarea de a pătrunde înăuntru cu forța. În fond, era o strategie dură de cucerire a puterii".

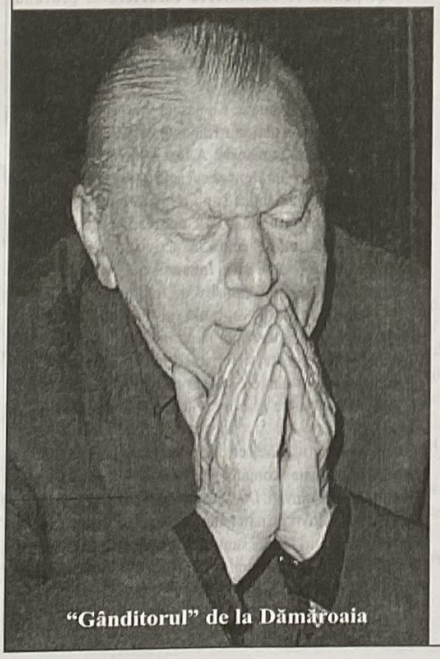

"Gânditorul" de la Dămăroaia

Și, ca și cum nu el ar fi fost atât arhitectul din umbră al eșafodajului politic construit în România, în decembrie '89, cât și avocatul apărător al acestui eșafod în relațiile cu Occidentul, Silviu Brucan se neagă pe sine însuși și încearcă să ne convingă că eșecul „Revoluției" române s-ar fi datorat unor „cauze obiective" (eternul subterfugiu comunist, prin care cel vinovat se vrea exonerat de vinovăția sa evidentă). Mai mult chiar, pentru a se distanța de tot ceea ce s-a petrecut de fapt sub bagheta sa de magician marxist, se ascunde în spatele demisiei din februarie 1990 (o demisie formală, refuzată de „tovarășii" din Biroul Executiv al FSN), clamându-și dezacordul cu linia impusă de Ion Iliescu.

„Este adevărat că a existat un substrat politico-ideologic în decizia mea de retragere. În ianuarie 1990, mi-am dat seama că formula politică venită la putere în România, o formulă de centru-stânga [eufemism menit să ascundă gorbaciovismul sadea instaurat sub îndrumarea sa atentă la București – n. n.], este mai puțin fericită decât cea din Polonia, Ungaria și Cehoslovacia. Ba chiar era o soluție politică anormală, nefirească și simțeam acest lucru din ce în ce mai acut. Desigur, găseam o explicație ca analist politic. În cele trei țări central-europene, doi factori au permis o tranziție pașnică, negociată: un grup reformist influent în conducerea partidului comunist și o opoziție, mai mult sau mai puțin organizată, în afara partidului (Solidarnosc, Carta 77 etc.). Compromisul istoric între cei doi factori a facilitat venirea la putere a unui guvern de centru-dreapta, dominat de opoziția anticomunistă. Tranziția a devenit astfel normală, firească, deoarece sarcina istorică a instaurării sintezei democrație-piață într-un sistem capitalist de tip occidental poate fi efectuată numai de un guvern de centru-dreapta. [...] În România nu au existat cei doi factori, deoarece dictatura ceaușistă n-a permis nici formarea unui grup reformist în partid (pentru care am luptat eu), nici organizarea unei opoziții în afara partidului. Ca urmare, Revoluția s-a produs ca o explozie populară și a avut un caracter violent. Dar *o explozie populară nu are nici program, nici conducere politică* [subl. n.] și, ca atare, s-a creat un vacuum de putere. Cele două partide de opoziție – PNȚ și PNL – au început să se organizeze abia după Crăciun, când au sosit de la Paris și Londra cei doi candidați la președinție, Radu Câmpeanu și Ion Rațiu. Noi, cei câțiva disidenți din PCR, am pus mâna pe putere și am constituit un guvern de centru-stânga, o formulă politică aflată în conflict cu sarcina istorică".

O pagină de virtuozitate în mânuirea dialecticii marxiste – „dialectica metrului de cauciuc" – în care, trebuie să recunoaștem, Silviu Brucan a dovedit că este un adevărat maestru. Prezentând fapte scoase din contextul lor istoric, fără a le explica prin cauzele care le-au produs, condiție obligatorie pentru ca valorificarea lor să fie corectă, comunistul Brucan nu comite numai un atentat la adresa adevărului, ci, ocultând crimele săvârșite de coreligionarii săi politici, împiedică România adevărată să se afirme și să se impună în fața României comuniste.

A te limita la constatarea că, în cadrul procesului complex al „Revoluțiilor contra Revoluției", România, spre deosebire de Ungaria, Cehoslovacia și Polonia, nu a avut „o opoziție mai mult sau mai puțin organizată în afara partidului", fără a menționa cauza – dimensiunile de genocid ale exterminării opozanților anticomuniști în temnițele și lagărele de muncă forțată din anii în care „stalinistul" Brucan era unul din colaboratorii apropiați ai lui Gheorghiu-Dej, este în cel mai bun caz o dovadă de diletantism politico-istoric. Cum însă „profesorul" Silviu Brucan nu poate fi suspectat de necunoașterea trecutului comunist al României, singura explicație rămâne reaua-credință.

Și tot un act de crasă rea-credință este informația strecurată insidios cum că „cele două partide de opoziție – PNȚ și PNL – au început să se organizeze abia după Crăciun, când au sosit de la Paris și Londra cei doi candidați la președinție, Radu Câmpeanu și Ion Rațiu". De data aceasta „profesorul" împinge dezinformarea prin omisiune până la nivelul mentalității brutei Vasile Ciolpan, comandantul închisorii Sighet în perioada 1950-1955. Sunt anii în care, în această temniță, au fost asasinați, prin foame, frig și lipsa oricărei asistențe medicale, Iuliu Maniu, Gheorghe și Dinu Brătianu, Mihail Manoilescu, Alexandru Lapedatu, Mihail Racoviță, Tit-Liviu Chinezu, Constantin Argetoianu, Ioan Suciu și Traian Frențiu, cu toate că bunul Ciolpan le oferea „patru mese pe zi, din care nu lipseau cafeaua cu lapte și pâinea cu unt"! Despre nici unul dintre acești martiri ai neamului românesc, nici despre grosul sutelor de mii de victime ale regimului comunist, Silviu Brucan, tovarășul de partid al lui Vasile Ciolpan, nu pomenește nici un cuvânt în biografia autorizată, care trece în grabă peste perioada „de la capitalism la socialism", perioadă în care s-a făurit România comunistă. În schimb identifică „opoziția" – din nou un act de rea-credință – cu două figuri total nesemnificative pentru momentele dramatice, când conflictul dintre România adevărată și România comunistă era în plină desfășurare: Radu Câmpeanu și Ion Rațiu. Cât privește malițioasa remarcă despre venirea de la Paris și Londra a celor doi competitori ai opoziției la președinția României, ea are un puternic iz de cinism și chiar de blasfemie, amintindu-ne faptul că toți cei din țară, îndreptățiți să aspire la demnitatea supremă în stat, „nu mai sunt". Ei zac în locuri neștiute, fără cruci la căpătâi, pretutindeni acolo unde comuniștii, tovarășii lui Silviu Brucan, au împânzit țara cu temnițe și lagăre de muncă forțată.

Conștient de faptul că românul anonim, românul care răspunde prezent și se alătură tuturor marșurilor și manifestațiilor cu caracter anticomunist din zilele fierbinți ale lui ianuarie 1990, reprezintă o primejdie reală pentru planurile de consolidare a României (neo)comuniste, Silviu Brucan, eminența cenușie a Biroului Executiv al FSN, trasează măsurile care trebuiau adoptate pentru ca explozia populară anticomunistă, inițial lipsită de program și de conducători, să nu-și împlinească această lipsă, așa cum s-a întâmplat în Ungaria, Cehoslovacia și Polonia, devenind astfel o primejdie reală pentru guvernarea Frontului. Prima măsură în acest sens a fost luată la 23 ianuarie, când FSN, călcându-și angajamentul de a servi doar ca guvern interimar până la alegeri libere, anunță că va lua parte la alegeri ca formație politică. Cea de-a doua măsură cu consecințe negative pentru valul protestatar al populației a fost luată câteva zile mai târziu. „Frontul – ne amintește Radu Portocală în documentata sa lucrare *România – Autopsia unei loviturі de stat* – ia o inițiativă politică destinată criticilor ce i se aduceau: crearea unui Consiliu Provizoriu de Unitate Națională (CPUN), care trebuia să cuprindă toate forțele politice, prin intermediul a câte trei reprezentanți din fiecare partid. Decizia nu a fost echitabilă dacă ținem cont că anumite formațiuni nu numărau mai mult de 251 de membri, minimul cerut pentru înscrierea la tribunal. Frontul își asigura marea majoritate printr-o strategie foarte simplă: își introducea oamenii în CPUN sub eticheta de «eroi ai revoluției» sau prin impulsionarea creării multor partide-satelit. Se va ajunge astfel, la sfârșitul primăverii, la numărul impresionant de 83 de partide".

Din păcate, cele două partide istorice – PNȚ și PNL –, singurele organizații politice care prin prestigiul dobândit în perioada interbelică ar fi putut să constituie fermentul coagulant al anticomunismului spontan și viguros, s-au lăsat prinse în capcana CPUN, acceptând o falsă competiție democratică, în care ele dispuneau de 6 voci izolate în mijlocul corului zgomotos și agresiv alcătuit din peste 200 de adepți ai FSN și ai aliaților acestuia, și dirijat cu dibăcie de Ion Iliescu pe partitura compusă de Silviu Brucan. Privind astăzi, la distanța de 17 ani, evenimentele din anul 1990, înțelegem de ce adevărata Românie a căzut cu ușurință pradă României comuniste. O cădere din care, dacă suntem sinceri cu noi înșine, nu ne-am revenit încă. Simpla acceptare de a participa alături de comuniști în CPUN le conferea acestora onorabilitate politică și îi absolvea de nesfârșitul șir de fărădelegi și crime săvârșite în anii în care întreaga putere se aflase în mâinile lor; echivala, dacă nu cu un act de trădare față de mulțimile de români care nu

(continuare în pag. 6)

CELE DOUĂ ROMÂNII

(urmare din pag. 5)

conteneau să scandeze în stradă, din răsputeri, „Jos comunismul!", cel puţin cu o condamnabilă incapacitate de a înţelege că în acele momente de frământări se hotăra viitorul României adevărate.

O explicaţie pentru ciudata decizie a conducătorilor liberali şi ţărănişti de a se aşeza la aceeaşi masă cu comuniştii din FSN şi a purta negocieri sterile, aşteptându-se la promisele alegeri libere din luna mai, ne este furnizată indirect de Silviu Brucan. În timp ce liderii „Revoluţiilor contra Revoluţiei" din Ungaria, Cehoslovacia şi Polonia au participat activ şi intens la pregătirea exploziei populare de la sfârşitul anului 1989, având pregătite proiectele pentru instituţiile post-comuniste din ţările lor, „PNŢ şi PNL au început să se organizeze abia după Crăciun, când au sosit de la Paris şi Londra cei doi candidaţi la preşedinţie, Radu Câmpeanu şi Ion Raţiu".

Mai explicit cu privire la potenţialul revoluţionar al celor două partide istorice este Pamfil Şeicaru în lucrarea sa *Istoria Partidelor Liberal, Ţărănist şi Naţional Ţărănist*: „Partidul liberal a trăit ca rentier din capitalul revoluţionar acumulat de revoluţionarii de la 1848. Se poate discuta ideologia acestor iniţiatori ai revoluţiei liberale, dar nu li se poate contesta nici idealismul şi nici voinţa de sacrificiu. De la 1866, Partidul Liberal a deţinut un quasi monopol al puterii. Dacă s-ar socoti durata guvernărilor liberale între 1866 şi 1937, adică timp de 70 de ani, Partidul Liberal a fost la putere 45 de ani. Ce nerv revoluţionar mai aveau liberalii la 23 august 1944?". Iar noi întregim întrebarea: Ce nerv revoluţionar mai aveau liberalii lui Radu Câmpeanu în 1990?

La o concluzie similară va ajunge şi cu privire la naţional-ţărănişti: „Ramura naţională nu avea nici o tradiţie revoluţionară [...]. În cadrul monarhiei habsburgice, Partidul Naţional a luptat cu mijloace legale. Chiar Avram Iancu se socotea ca fiind în legalitate, deoarece el ducea o luptă legală pentru împărat, împotriva insurecţilor maghiari [...]. Cât priveşte *Memorandumul*, el a fost o acţiune tipic legalistă, şi numai orbirea ungurilor a dat acestui act pacinic, perfect legal, o valoare revoluţionară". Pentru ramura ţărănistă situaţia este aceeaşi. Accentele revoluţionare ale ţărănismului din perioada în care ideologul partidului a fost C. Stere s-au stins după fuziunea cu naţionalii lui Maniu. Spirit riguros legalist, Iuliu Maniu şi-a impus vederile noului partid constituit în 1926. O orientare doctrinară recomandabilă pentru perioadele de linişte şi normalitate, dar păguboasă când situaţia politică impune să faci „Revoluţie contra Revoluţiei".

Dar nu numai lipsa structurală a nervului revoluţionar a făcut ca partidele istorice să nu aibă nici o contribuţie la „Revoluţiile contra Revoluţiei" care au pus capăt comunismului în ţările din centrul şi estul Europei. Este greu să se uite că în vara anului 1944, când puhoiul bolşevic ameninţa să cotropească ţara, „istoricii" români n-au pregetat să constituie „Blocul Naţional-Democratic", expresie a colaborării PNŢ, PNL, PSD şi PC. „Aşa cum se arată într-o notă a SSI din 26 iunie – scoate la lumină adevărurile urâte din istoria noastră recentă Florin Constantiniu în lucrarea sa *O istorie sinceră a poporului român* –, I. Maniu considera că acordul său cu Brătianu reprezintă «principala forţă politică, iar celelalte forţe democratice de stânga trebuie să se alăture acestei forţe». Pentru liderul naţional-ţărănist, înţelegerea cu PCR era un fel de tratament homeopatic destinat să ferească societatea românească de comunizare. Aceeaşi notă a SSI sublinia că, din informaţiile deţinute, potrivit lui Maniu, «cel mai bun mijloc de a lupta împotriva comunizării ţării este de a se ajunge la o înţelegere între organizaţiile politice democratice şi cele de stânga». Ceea ce îl preocupa pe Maniu era măsura în care reprezentanţii PCR, deveniţi interlocutori ai partidelor democratice, acţionau cu acordul tovarăşilor de la Moscova, consideraţi de el drept adevăraţii conducători ai PCR".

Care au fost consecinţele „tratamentului homeopatic" preconizat de liderul naţional-ţărănist „să ferească societatea românească de comunizare", le cunoaştem. Le-am trăit timp de 45 de ani şi nu greşim afirmând că le trăim şi astăzi. O eroare politică gravă, pe care Pamfil Şeicaru o impută fără menajamente artizanului actului de la 23 august 1944: „La totala necunoaştere a comunismului şi a imperialismului sovietic se mai adăuga şi greşeala de a crede că s-ar fi putut capta buna voinţă a Rusiei sovietice. Când în iunie 1944 Iuliu Maniu constituia «Blocul democrat» care includea şi pe comunişti, cu toate că partidul se reducea la o infimă minoritate – Ana Pauker însăşi mărturisise că în august 1944 nu existau decât 1000 de comunişti –, şi realiza prima oară în România «frontul popular», nu-şi dădea seama că evitând lupta cu comuniştii virtual capitula. Spiritul de tranzacţie între două opinii antagoniste, care este de esenţa democraţiei, nu intră în concepţia totalitară a comunismului. Frontul popular este pentru Moscova un expedient spre a adormi instinctul de conservare al partidelor democraţiei liberale".

La fel cum, după 23 august 1944, partidele istorice, cunoscând aversiunea românilor faţă de comunism, au mizat pe alegerile libere promise de Conferinţa de la Yalta, tot astfel şi după decembrie '89, urmaşii lui Maniu şi Brătianu au fost convinşi că scrutinul organizat de guvernul FSN va limpezi situaţia din România şi că se va ajunge la instaurarea unei democraţii autentice, nu a uneia conduse de un „despot luminat". În noiembrie 1946 adepţii spiritului legalist democratic au avut prilejul să afle ce înseamnă „alegeri libere organizate de comunişti". Blocul Naţional Democrat (BND), denumirea sub care şi-au ascuns comuniştii adevărata identitate, a obţinut 378 din cele 414 locuri ale parlamentului. Acest tragic precedent ar fi trebuit să fie un puternic avertisment pentru liderii partidelor istorice din 1990 şi, urmând exemplul ungurilor, cehilor şi polonezilor, să refuze orice formă de compromis cu comuniştii. Bazându-se pe masivul sprijin al României adevărate, ar fi trebuit să forţeze abandonarea puterii de către FSN, ceea ce ar fi putut să însemne reaprinderea focarului revoluţionar. Dar n-au făcut-o. Şi nu numai atât. Nu au fost nici măcar capabili să elaboreze un program radical anticomunist care să devină crez pentru români şi să-i împingă la acţiune. În locul lor au făcut-o supravieţuitorii „Revoluţiei de la Timişoara", lansând la 11 martie 1990 **PROCLAMAŢIA DE LA TIMIŞOARA**, singurul document într-adevăr revoluţionar, în sensul plenar al ideii şi faptei de „Revoluţie contra Revoluţiei".

„Populaţia oraşului Timişoara a fost iniţiatoarea Revoluţiei române". Aşa începe preambulul acestui document, la fel de actual astăzi ca şi în momentul în care a fost adus la cunoştinţa României adevărate. „Între16 şi 20 decembrie 1989, ea a purtat de una singură, un înverşunat război cu unul dintre cele mai puternice şi mai odioase sisteme represive din lume. A fost o încleştare cumplită, pe care numai noi, timişorenii, o cunoaştem la adevăratele ei proporţii. De-o parte populaţia neînarmată, de cealaltă parte Securitatea, Miliţia, Armata şi trupele zeloase de activişti ai partidului. Toate metodele şi mijloacele de reprimare s-au dovedit însă neputincioase în faţa dorinţei de libertate a timişorenilor şi hotărârii lor de a învinge. Nici arestările, nici molestările, nici chiar asasinatele în masă nu i-au putut opri. Fiecare glonţ tras a adus pe baricadele Revoluţiei alţi o sută de luptători. Şi am învins. La 20 decembrie 1989, Timişoara a intrat definitiv în stăpânirea populaţiei, transformându-se într-un oraş liber în marea închisoare care devenise în acele zile România. Din acea zi, întreaga activitate din oraş a fost condusă de la tribuna din Piaţa Operei, de către Frontul Democrat Român, exponent în acel moment al Revoluţiei de la Timişoara. În aceeaşi zi, armata a fraternizat cu demonstranţii, hotărând să apere împreună cu ei victoria obţinută. În 21 decembrie, în Piaţa Operei, peste o sută de mii de glasuri scandau: «Suntem gata să murim!»".

În continuare, de-a lungul textului **Proclamaţiei** sistematizat în 13 puncte, autorii acestui document istoric au oferit României adevărate calea care ar fi trebuit urmată pentru ca România comunistă să nu triumfe. „Revoluţia de la Timişoara – se afirmă încă din primul punct al Proclamaţiei – a fost, încă din primele ei ore, nu doar anticeauşistă, ci şi categoric anticomunistă. În toate zilele Revoluţiei s-a scandat de sute de ori: «Jos comunismul!». În consens cu aspiraţia sutelor de milioane de oameni din Estul Europei, am cerut şi noi abolirea imediată a acestui sistem social totalitar şi falimentar. Idealul Revoluţiei noastre a fost şi a rămas reîntoarcerea la valorile autentice ale democraţiei şi civilizaţiei europene".

Aşadar, în **Proclamaţie** se afirmă fără echivoc că Revoluţia de la Timişoara a fost parte a „Revoluţiilor contra Revoluţiei" care au măturat comunismul din Ungaria, Cehoslovacia şi Polonia. Cât priveşte măsurile care trebuie luate şi la noi pentru ca şi ultimele rămăşiţe ale regimului comunist să fie spulberate, ele sunt prezentate în punctele 7 şi 8 ale Proclamaţiei. Le reproducem integral, cu convingerea că recomandările şi măsurile preconizate pentru definitiva eradicare a comunismului rămân unicul remediu pentru vindecarea actualei Românii, care se zbate, de 17 ani, fără succes, să iasă din consecinţele comunismului:

„7. Timişoara a pornit Revoluţia împotriva întregului regim comunist şi întregii sale nomenclaturi şi nicidecum pentru a servi ca prilej de ascensiune politică unui grup de dizidenţi anticeauşişti din interiorul P.C.R.-ului. Prezenţa acestora în fruntea ţării face moartea eroilor din Timişoara zadarnică. I-am fi acceptat poate în urmă cu zece ani, dacă la Congresul al XII-lea al partidului s-ar fi alăturat lui Constantin Pârvulescu şi ar fi răsturnat clanul dictatorial. Dar n-au făcut-o, deşi aveau şi prilejul, şi funcţii importante, care le acordau prerogative. Dimpotrivă, unii chiar au ascultat de ordinul dictatorului de a-l huli pe dizident. Laşitatea lor din 1979 ne-a costat încă zece ani de dictatură, cei mai grei din toată perioada, plus un genocid dureros.

8. **Ca o consecinţă a punctului anterior, propunem ca legea electorală să interzică pentru primele trei legislaturi consecutive dreptul la candidatură, pe orice listă, a foştilor activişti comunişti şi a foştilor ofiţeri de Securitate. Prezenţa lor în viaţa politică a ţării este principala sursă a tensiunilor şi suspiciunilor care frământă astăzi societatea românească. Până la stabilizarea situaţiei şi reconcilierea naţională, absenţa lor din viaţa piblică este absolut necesară.**

Cerem de asemenea ca în legea electorală să se treacă un paragraf special care să interzică foştilor activişti comunişti candidatura la funcţia de preşedinte al ţării. Preşedintele României trebuie să fie unul dintre simbolurile despărţirii noastre de comunism. A fi fost membru de partid nu este o vină. Ştim cu toţii în ce măsură era condiţionată viaţa individului, de la realizarea profesională până la primirea unei locuinţe, de carnetul roşu şi ce consecinţe grave atrăgea predarea lui. Activiştii au fost însă acei oameni care şi-au abandonat profesiile pentru a sluji partidului comunist şi a beneficia de privilegiile materiale deosebite oferite de acesta...".

Şi pentru ca sublinierea caracterului profund anticomunist al Revoluţiei de la Timişoara să fie cât mai fermă, în partea finală a Proclamaţiei autorii documentului revin asupra ideii de bază care străbate textul de la un capăt la altul:

„Această Proclamaţie s-a născut din necesitatea de a aduce la cunoştinţa naţiunii române adevăratele idealuri ale Revoluţiei de la Timişoara. A fost o revoluţie făcută de popor şi numai de el, fără amestecul activiştilor şi securiştilor. A fost o revoluţie autentică şi nu o lovitură de stat. A fost categoric anticomunistă şi nu doar anticeauşistă. La Timişoara nu s-a murit pentru ca activiştii comunişti din nivelurile doi şi trei să treacă în frunte şi unul din participanţii la genocid să fie numit ministru de Interne. Nu s-a murit pentru ca dezbinarea socială şi naţională, cultul personalităţii, cenzura asupra *mass-media*, dezinformarea, ameninţările telefonice şi scrise şi toate celelalte metode comuniste de constrângere să fie practicate în văzul lumii, în timp ce nouă ni se cere pasivitate în numele stabilităţii sociale".

Privind nerușinarea cu care astăzi România comunistă sfidează adevărata Românie, trebuie să recunoaştem că noi toţi suntem vinovaţi. Dacă **Articolul 8 al Proclamaţiei de la Timişoara** ar fi dobândit putere de lege, lanţul de abuzuri, umilinţe şi înjosiri la care sunt supuşi românii de „tovarăşii" de ieri şi de „odraslele" lor de astăzi ar fi luat sfârşit. Dar n-a fost să fie aşa.

(Va urma)

INEDIT • INEDIT • INEDIT • INEDIT • INEDIT • INEDIT • INEDIT • INEDIT

România 1964: un document inedit din arhivele britanice

1964: FOREIGN OFFICE DESPRE RELAŢIILE ROMÂNO-SOVIETICE

Anul 1964 a fost decisiv pentru viitorul României comuniste. A fost anul în care Dej anunţa public ruperea de URSS, consemnată şi într-un document oficial care a circulat în ambasadele Marii Britanii din toată lumea. Un an mai târziu, Gheorghiu-Dej moare, decesul său ridicând întrebări până astăzi. Declaraţia din aprilie 1964 a însemnat un nou capitol în istoria comunismului. Gheorghiu-Dej a avut curajul să înfrunte Moscova, URSS fiind până în acel moment "farul călăuzitor al organizaţiilor comuniste din toată lumea".

Un tânăr istoric, lector univ. dr. Marian Zidaru, de la Universitatea "Andrei Şaguna" – Constanţa, a reuşit recent să ia din arhivele britanice un document zdrobitor. "În vara lui 1964, PCR îşi câştigase recunoaşterea atât pe plan naţional, cât şi internaţional datorită opoziţiei sale faţă de amestecul Uniunii Sovietice şi devotamentului faţă de cultivarea autonomiei politice şi economice a României. Ambasada Marii Britanii la Bucureşti a urmărit cu atenţie evoluţia raporturilor româno-sovietice din această perioadă Astfel, "documentul *România: Curente anti-sovietice şi politica viitoare*, pe care l-am descoperit în Arhivele Naţionale Britanice este o încercare a diplomaţilor Ambasadei Marii Britanii la Bucureşti de analiză a frământărilor politice din România de după declaraţia PCR din aprilie 1964 şi de previzionare a orientării politicii externe a Bucureştilor în perioada imediat următoare", spune istoricul.

Din document aflăm că, în luna mai, liderii români au organizat o serie de întâlniri la nivel naţional, în scopul de a-şi expune noua politică independentă proclamată în Declaraţia din data de 26 aprilie. Întâlnirile pentru informarea şi formarea opiniei publice despre fundalul conţinutului Declaraţiei au durat aproape toată luna mai. La început încredinţate doar membrilor partidului, au fost ulterior extinse la nivel naţional, pentru a acoperi întreaga componentă a oricăror feluri de organizaţii, precum sindicate, ministere, întreprinderi de stat, redacţii de ziare, fabrici, universităţi şi instituţii culturale. Nota de bază s-a concentrat pe independenţa României şi pe hotărârea ei de a urma în viitor, la nivel naţional, o linie economică şi politica proprie. În conformitate cu rapoarte numeroase şi bine autentificate, totuşi, aspectul cel mai dramatic a constat în acuzaţii directe care învinuiau Uniunea Sovietică de exploatare economică de-a lungul ultimilor 20 de ani şi de amestec în treburile interne ale partidului şi ale ţării. În referirile la C.A.E.R., accentul a fost pus nu doar asupra încercărilor Uniunii Sovietice de a obliga România să accepte o organizare de planificare la nivel supranaţional, dar şi asupra "exploatării economice" exercitate de către Cehoslovacia şi celelalte membre C.A.E.R. Cât despre relaţiile româno-sovietice în general, vorbitorii şi-au ilustrat punctele de vedere într-un limbaj direct, fără menajamente, care a uimit audienţa. A fost atacată interpretarea sovietică a istoriei României.

Uniunea Sovietică a fost acuzată de a se fi infiltrat în cadrul serviciilor române de informaţii, inclusiv în Securitate. Profesori şi cadre didactice au fost "sfătuiţi" ca pe viitor să înceteze să idealizeze rolul Uniunii Sovietice în interiorul mişcării comuniste şi, cu ocazia unui *briefing* al Ministerului Educaţiei, s-a afirmat că manualele despre istoria României şi relaţiile sovieto-române urmau să fie modificate. Remarcăm faptul că documentul britanic consemnează că, pentru prima dată după 1947, se făceau referinţe ostile privind anexarea Basarabiei şi Bucovinei de către URSS. *(Fl. BICHIR)*

SECRET

THIS DOCUMENT IS THE PROPERTY OF HER BRITANNIC MAJESTY'S GOVERNMENT

NR: 103138/13 Foreign Office and Whitehall Distribution

ARCHIVES COPY RUMANIA
NOT FOR CIRCULATION June 8, 1964

Section 1

RUMANIA: ANTI-SOVIET CURRENTS AND FUTURE POLICY
Mr. Murray to Mr. R.A. Butler (Received June 8)

SUMMARY

In May the Rumanian leaders organised a nation-wide series of meeting to expound the new independent policy laid down in their Declaration of the 26th of April. The briefing took a strongly anti-Soviet line and much play was made of past Russian economic exploitation. As a result there has been a spate of wild rumour (Paragraphs 1-3).

2. Officials have admitted the holding of meetings but played down their anti-Soviet aspect.

3. A possible explanation; recent attempts by the Soviet Union to interfere in Rumanian affairs. (Paragraphs 5-6).

4. The Rumanians wish to stand on their own feet, to secure independence of action within the Communist *bloc*, and to promote their national interests through contacts with all friendly nations. They will continue to co-operate in C.M.E.A. and the Warsaw Pact. They calculate Moscow will accept this attitude though fears of Soviet reprisals remain (Paragraphs 6-9).

(No. 515. Secret) *Bucharest*

Sir, *June 4, 1964*

As I have reported briefly to the Department (my letter reference 1011 of the 21st of may) the vehement anti-Soviet tone of the meetings which the Rumanian authorities have, organised throughout the country to expound the significance of their major policy Declaration published on the 26th of April has given rise to much excited speculation in this capital. I now have the honour to consider the implications further and to attempt to relate them to the developments reported in Mr. Mc Gee's despatch No. 41 of the 30th of April.

2. The meetings to inform – and form – public opinion about the background to the Declaration went on during most of the month of May. At first confined to party members, they were later extended on a nation-wide basis to cover the entire membership of all sorts of organisations, such as trades unions, Ministries, State enterprises, newspaper offices, factories, universities, and cultural bodies. Members of the Politburo such as MM. Apostol, Draghici and Rautu adressed certain groups and at nearly every meeting senior party members were invited to express their views. The keynote was Rumania's independence and her determination to pursue a national economic and political line in future. According to numerous and well-authenticated reports, however, the most dramatic aspect consisted in direct accusations blaming the Soviet Union for economic exploitation over the last 20 years and for interference in the internal affairs of the party and the country. In references to C.M.E.A., emphasis was laid not only on the Soviet Union's attempt to steam-roller Rumania into accepting a supra-national planning organisation but also on „economic exploitation" by Czechoslovakia and other C.M.E.A. members. On Rumano-Soviet relations generally, the spokesmen illustrated their points in blunt language that astonished their audiences. The Soviet interpretation of Rumanian history was attacked. Resentful references were made to the annexation of Bessarabia and Bukhovina. The Soviet Union was accused of infiltrating Rumanian intelligence organisations, including the Securitate. Professors and teachers were advised in future to cease idealising the Soviet role in the Communist movement and, at a Ministry of Education briefing, we hear, the spokesman said that text-books on Rumanian history and on Soviet-Rumanian relations would shortly be amended. The recent release of large numbers of political prisoners from Rumanian jails was mentioned in the context of attempts to shift the blame on to the Soviet Union for past „erors" such as the arbitrary arrest and imprisonment of opponents of the régime. Artists, writers, actors and musicians were told that in future the Soviet-style doctrinal approach to the arts would be abandoned and that the emphasis would be on the development of the Rumanian ethos.

3. The stories have, of course, grown in the telling and have given rise to a spate of extraordinary rumours some of which are clearly in the realms of fantasy. I report a few of these merely to indicate the ferment of public opinion. The most widespread stories concern detailed and often plausible descriptions of recent attemps by Soviet agents or their tools on M. Gheorghiu-Dej's life. According to one story, a Deputy Minister of the Interior has already been arrested for complicity. Othears speak of the dismissal of Russian technicians from the Rumanian uranium mines and the cessation of supplies of uranium to the USSR. Khrushchev is alleged to have been described as a „thief" and „the corn and pig specialist". There are even rumours that Soviet troops are massing on the Rumanian borders. In these circumstances it is hardly surprising that the public should be nervous, confused, excited, jubilant and expectant; moreover, by its encouraging content and friendly tone, the communiqué issued on the 2nd of June after the Rumanian-United States talks in Washington has contributed to the emotional atmosphere, pleasing and heartening official circles and the man in the street alike.

4. A surprising, but in Rumania typical, aspect of the situation is that not a single word about the existence or subject matter of the meetings should be published, although the meetings and their surprising tone and content have been the talk of the town for weeks. At the same time, while the meetings have not been mentioned in any organ of publicity (indeed, I understand the authorities were quick to deny, in an official Press statement issued by the Rumanian Embassy in Vienna, a suggestion in an Austrian newspaper that „anti-Soviet demonstrations" had occured in Bucharest), there has obviously been no attempt to keep secret either the fact that they were being held or the sort of thing that was being said. Given the scope of the meetings, said to have involved some 4 million people, this would have been impossible in any case. The absence of any newspaper or broadcast mention of what has been going on, which could lead to the Government being accused by the Soviet Union of striking an anti-Russian keynote is, however, entirely consistent with the current line of official comment to diplomats, journalists and enquiring Western visitors. This is to confirm that meetings have taken place but emphatically to play down their importance and above all their dramatic anti-Soviet slant. Officials simply explain that it is normal Rumanian practice to discuss and explain through their State organisation a major policy statement like the Declaration of the 26th of April. They refer questioners to this text, which they say speaks for itself; they discount the rumours as exaggerated and often malicious; and they are at pains to point out that Rumania is not „anti" anyone. They deny there was any anti-Soviet line as such and of course make no reference to the attacks on Khrushchev. One or two Rumanian officials, however, were not so discreet when the meetings were on and before the spate of rumours had died down. For instance, a member of the Ministry of Foreign Affairs went so far as to tell the Amercian Chargé d'Affaires that in the past there had been many violations of Rumanian national sovereignty and that the people had sufferes greatly from Soviet exploitation. He went on to say somewhat illogically

(continuare în pag. 8)

INEDIT • INEDIT • INEDIT • INEDIT • INEDIT • INEDIT • INEDIT • INEDIT

România 1964: un document inedit din arhivele britanice

(urmare din pag. 7)

that if only the Americans had shown their willingness to help in the early post-war years – as they were doing now – Rumania would not have suffered from Russian exploatation.

5.Two very important question arise.

a) Why are the Rumanian authorities adopting and encouraging such a violent and provocative anti-Soviet line at this particular moment; and

b) what do they hope to achieve in the longer run ?

In trying to answer these questions, I would start by discounting all the wilder ideas circulating here as possible explanations.

6.Taking question (a), I do not belive the Soviet Government could be so crude or so foolish as to approach either General Bodnaras, long-supposed to be Moscow's „man in Bucharest", General Salajan, the Minister of Defence, or M. Doncea, a former member of the Central Committee, purged in 1958, to oust M. Gheorghiu-Dej; all three names are being mentioned here. It is plausible, however, to attribute the Rumanian attitude to strong and secret Soviet pressure to behave more „reasonably", and I am inclined to place credence in a report the French Embassy have had from a source they consider well-placed, to the effect that a secret meeting took place between Khrushchev and Gheorghiu-Dej before the former's visit to Cairo, or perhaps, more logically, even a good deal earlier, say when Khrushchev was on his way back from Hungary about the 10th of April. The suggestion is that at this meeting the Soviet leader thumped the table, threatened economic sanctions and demanded a change of policy and even of leadership. An unpublicised but outspoken and perhaps typically crude approach by Khrushchev on the lines described above would have been enough to arouse the anger of the Rumanian leaders, and their determination to whip up public opinion against the Soviet Union for fear of stronger pressure later, but the issues aired in the Declaration of the 26th of April would not in themselves, in the absence of any overt Soviet adverse reaction, seem to make this bearbaiting necessary.

7.It is in any case now clear that Soviet-Rumanian relations had already deteriorated sharply by the time of Khrushchev's birthday. Not only did Gheorghiu-Dej fail to make an appearance in Moscow, but there is reliable evidence of striking coldness in the exchanges between the Rumanian Prime Minister Maurer and Khruschev. According to the Finnish Ambassador, President Kekkonen, who was standing in line behind M. Maurer at the reception, noted that M. Maurer had only two minutes with Khrushchev against his own 20 minutes; and M. Maurer was alone among all the delegates at the formal banquet who failed to stand up and deliver an oration.

8.Taking question (b), some Western observers here hold that the Rumanians intend a dramatic reorientation of policy away from the European Communist *bloc* and towards the West. I am convinced that nothing of the kind is in the minds of the Rumanian leaders; at most they seek an intensification of relations with the West on all fronts, but this is a difference of degree, not of kind, consistent with progress in the same direction over the last three years, and implies no abandonment of their position as convinced Communists applying Communist policies. The Minister of Foreign Affairs expounded Rumania's position and policy to me on the 2nd of June most earnestly and emphatically in the following terms, which seem to make good sense: Rumania is now a State which stands on her own feet, shoured up by no one and beholden to no one, anxious to promote Rumanian interests by maintaining and expanding friendly relations of all sorts with all other States friendly to her, the Soviet Union, the United States, Communist China, the United Kingdom, France, the African and Asian countries, &c. He pointed out that while the Rumanian had a high-level delegation in the United States, a member of the Politburo, M.Chivu Stoica, was leading a party to the Soviet Union, where they were very cordially received. The Rumanians had sent another top man to represent them at Mr. Nehru's funeral. Throughout, the implication was that the Rumanians consider themselves citizen of no mean State, and the interests of that State come before everything else in their calculations.

9.The conclusion, I think, can only be that Rumania is determined to secure and hold on to complete independence of action, but within the Communist world, within the Warsaw Pact, and, so far as she is permitted, within C.M.E.A., with which, the Minister of Foreign Affairs assured me, Rumania intended to continue to co-operate on a basis of respect for her sovereignty. In other words, they want almost as much freedom of action, externally as well as internally, as Marshall Tito enjoys, but do not at present desire to go as far along the road to „nonalignment" as he had to go to attain it. In behaving as they have been doing towards Russia, I suggest they have been concerned to sweep away the debris of the past, to let the people blow off steam, and to prepare for co-operation with the Soviets on a „policy basis", that is, respect for each other's interests. Apparently there is a Leninist maxim that careful definition of boundaries is a necessary prerequisite to uniting; the Yugoslav Ambassador quoted this to me illustrate Rumania's position. Obviously, on this hypothesis, the Rumanians must calculate that the Russians will not round on them: and confirmation from a senior Rumanian official that, despite renewed rumours to the contrary, the contracts for the Russian contribution to the Galati steel complex are going ahead tends to bear this out. But the fear that the Soviet Union may round on them one day still persists, so the nation must be alert – and after the recent briefings should certainly be on guard.

10. I am sending copies of this despatch to Her Majesty's Representatives in Moscow, Washington, Pekin Prague, Budapest, Sofia, Belgrad, Helsinki and Havana and to the United Kingdom Delegat and External Department, Berlin.

J. McGee
(for Her Majesty's A.)

CONFIDENTIAL

SECRET

ACEST DOCUMENT ESTE PROPRIETATEA
GUVERNULUI MAIESTĂŢII SALE BRITANICE

Nr. 103138/13 Ministerul Afacerilor Externe şi Whitehall Distribuţie

FOTOCOPE DE ARHIVĂ
NEDESTINATĂ CIRCULAŢIEI

România, 8 Iunie 1964
Secţiunea I

ROMÂNIA: CURENTE ANTI-SOVIETICE ŞI POLITICA VIITOARE
Dl. Murray către Dl. R.A. Butler (primit pe data de 8 iunie)

REZUMAT

În luna mai, liderii români au organizat o serie de întâlniri la nivel naţional în scopul de a-şi expune noua politică independentă proclamată în Declaraţia lor din data de 26 aprilie. *Briefing*-ul a luat o puternică linie anti-sovietică şi multe declaraţii au fost făcute împotriva exploatării economice trecute a Rusiei. Drept urmare, s-a produs o revărsare de zvonuri ciudate. (Paragrafele 1-3).

2. Oficialii au admis derularea unor întâlniri dar au minimalizat aspectul lor anti-sovietic.

3. O posibilă explicaţie; încercări recente ale Uniunii Sovietice de a interveni în treburile româneşti. (Paragrafele 5-6).

4. Românii îşi doresc să stea pe propriile lor picioare, să-şi asigure independenţa de acţiune în interiorul blocului comunist, şi să-şi promoveze interesele naţionale prin intermediul contactelor cu toate naţiunile prietene. Vor continua să co-opereze în C.A.E.R. şi Pactul de la Varşovia. Ei estimează că Moscova va accepta această atitudine, în ciuda faptului că temerile faţă de represaliile sovietice încă persistă. (Paragrafele 6-9).

(Nr. 51 S. Secret) Bucureşti

Stimate Domn, 4 Iunie, 1964

Aşa cum am raportat pe scurt Departamentului, (scrisoarea mea de referinţă n° 1011 din data de 21) cu referire la întâlnirile pe care autorităţile române le-au organizat de-a lungul ţării pentru a-şi expune declaraţia lor principală de politică, publicată pe data de

☛

1964: Dej cu Hrusciov

INEDIT • INEDIT • INEDIT • INEDIT • INEDIT • INEDIT • INEDIT • INEDIT

26 aprilie, a dat naştere unor speculaţii foarte mult vehiculate în această capitală. Acum am onoarea să iau în considerare pe mai departe implicaţiile ulterioare şi să încerc să fac legătura între ele şi evenimentele raportate în depeşa domnului McGee, nr. 41 din 30 aprilie.

2. Întâlnirile pentru informarea şi formarea opiniei publice despre fundalul conţinutului Declaraţiei, au durat aproape toată luna mai. La început încredinţate doar membrilor partidului, au fost ulterior extinse la nivel naţional pentru a acoperi întreaga componentă a oricăror feluri de organizaţii, precum sindicate, ministere, întreprinderi de stat, redacţii de ziare, fabrici, universităţi şi instituţii culturale. Membrii ai Biroului Politic ca domnii Apostol, Drăghici şi Răutu, s-au adresat anumitor grupuri şi la următoarea întâlnire, membrii seniori ai partidului au fost invitaţi să-şi exprime părerile. Nota de bază s-a concentrat pe independenţa României şi pe hotărârea ei de a urma, la nivel naţional, o linie economică şi politica naţională în viitor. În conformitate cu rapoarte numeroase şi bine autentificate, totuşi, aspectul cel mai dramatic a constat în acuzaţii directe care învinuiau Uniunea Sovietică pentru exploatare economică de-a lungul ultimilor 20 de ani şi pentru amestec În treburile interne ale partidului şi ale ţării. În referirile la C.A.E.R., accentul a fost pus nu doar asupra încercărilor Uniunii Sovietice de a obliga România să accepte o organizare de planificare la nivel supra-naţional, dar şi asupra "exploatării economice" exercitate de către Cehoslovacia şi celelalte membre C.A.E.R. Cât despre relaţiile româno-sovietice în general, vorbitorii şi-au ilustrat punctele de vedere într-un limbaj direct, fără menajamente, care a uimit audienţa. A fost atacată interpretarea sovietică a istoriei României. Referinţe ostile au fost făcute privind anexarea Basarabiei şi Bucovinei. Uniunea Sovietică a fost acuzată de a se fi infiltrat în cadrul serviciilor române de informaţii, inclusiv în Securitate. Profesori şi cadre didactice au fost "sfătuiţi" ca pe viitor să înceteze să idealizeze rolul Uniunii Sovietice în interiorul mişcării comuniste şi, se spune că, cu ocazia unui briefing al Ministerului Educaţiei, s-a afirmat că manualele despre istoria României şi relaţiile sovieto-române vor fi în curând modificate. Recentele eliberări a unui mare număr de prizonieri politici din închisorile româneşti, au fost menţionate în contextul încercărilor de a muta vina pe Uniunea Sovietică pentru "greşeli" din trecut, cum ar fi arestările arbitrare şi închiderea oponenţilor regimului. Artişti, scriitori, actori şi muzicieni, au fost anunţaţi că în viitor se va trece la abandonarea abordării doctrinei sovietice (care fusese exercitată până atunci asupra artelor, în general) şi că accentul va cădea pe dezvoltarea etosului românesc.

3. Desigur, povestirile s-au înmulţit şi au dat naştere unei adevărate avalanşe de zvonuri extraordinare, din care câteva s-ar zice că fac parte din tărâmurile fanteziei. Descriu doar câteva dintre acestea, în special pentru a vă forma o impresie despre agitaţia opiniei publice. Cele mai răspândite povestiri se referă la descrieri detaliate şi adesea plauzibile ale unor atentate recente din partea unor agenţi sovietici sau a acoliţilor lor asupra vieţii lui Gheorghe Gheorghiu-Dej. Conform unei povestiri, un ministru adjunct de Interne fusese deja arestat pentru complicitate. Alte povestiri vorbesc despre concedierea tehnicienilor ruşi din minele româneşti de uraniu şi despre încetarea aprovizionărilor cu uraniu către URSS. Se pretinde că Hrusciov ar fi fost descris ca un "hoţ" şi ca un "specialist în porumb şi porci". Există chiar şi zvonuri cum că trupele sovietice sunt masate la graniţele României. În aceste circumstanţe, nu este deloc surprinzător că oamenii sunt nervoşi, confuzi, neliniştiţi, emoţionali, radioşi, şi în expectativă; mai mult chiar, prin conţinutul său încurajator şi tonul prietenos, comunicatul emis pe 2 iunie, după întâlnirile bilaterale dintre România şi Statele-Unite la Washington, a contribuit la crearea unei atmosfere emoţionante, mulţumind şi însufleţind deopotrivă înaltele cercuri oficiale, cât şi oamenii de pe stradă.

4. Un aspect surprinzător al situaţiei, dar tipic pentru România, este că nici măcar un singur cuvânt despre existenţa sau subiectul întâlnirilor nu ar trebui publicat, deşi întâlnirile, precum şi tonul şi conţinutul lor surprinzător au fost pe buzele tuturor timp de săptămâni întregi. În acelaşi timp, în vreme ce întâlnirile nu au fost menţionate în vreo publicaţie destinată publicităţii (într-adevăr, înţeleg că autorităţile au fost foarte rapide în a nega, într-o declaraţie oficială de presă emisă de Ambasada României la Viena, o sugestie într-un ziar austriac cum că ar fi avut loc "demonstraţii anti-sovietice" la Bucureşti), în mod evident nu a fost nici o încercare de a păstra secret faptul că acestea au avut loc, sau că s-ar fi spus un asemenea lucru, dat fiind scopul întâlnirilor, ceea ce ar fi fost imposibil în acest caz. Absenţa oricărui ziar sau mijloc de propagare în masă despre ceea ce se petrecea, care ar fi putut să ducă la acuzarea guvernului român de către Uniunea Sovietică de atitudine anti-rusească este, totuşi, în întregime consecventă cu linia curentă a comentariilor oficiale către diplomaţi, jurnalişti şi vizitatori din Occident. Aceasta este pentru a confirma că întâlnirile au avut loc, dar în mod emfatic au minimalizat importanţa lor, şi mai ales poziţia lor dramatic anti-sovietică. Oficialii declară pur şi simplu că este o practică românească curentă să discute şi să explice prin intermediul organizării lor statale o declaraţie de politică majoră precum declaraţia din 26 aprilie. Ei îi trimit pe cei care întreabă la acest text, care, spun ei, vorbeşte de la sine; ei nu ţin cont de zvonuri, considerându-le ca fiind exagerate, şi deseori malitioase; plus că se străduiesc să arate că România nu este "anti" nimeni. Neagă faptul că ar fi fost vreo linie anti-sovietică ca atare şi desigur nu fac nici o referinţă la atacul asupra lui Hrusciov. Totuşi, unul sau doi oficiali români nu au fost atât de discreţi pe când se derulau întâlnirile şi înainte ca avalanşa de zvonuri să se fi stins. De exemplu, un membru al Ministerului Afacerilor Externe a mers într-atât de departe, încât i-a spus însărcinatului american cu afaceri că în trecut s-au produs multe violări ale suveranităţii naţionale a României, şi că oamenii au suferit mult din cauza exploatării sovietice. A continuat spunând că, oarecum ilogic, doar dacă americanii şi-ar fi arătat dorinţa să ajute (aşa cum fac acum) în primii ani postbelici, România nu ar fi suferit din cauza exploatării ruseşti.

5. Apar două întrebări foarte importante:

a) De ce autorităţile române adoptă şi încurajează în acest moment o linie anti-sovietică atat de violentă şi de provocatoare?

b) Ce speră să dobândească prin asta pe termen lung?

În încercarea de a răspunde la aceste întrebări, voi începe prin a nu tine cont de toate ideile exagerate care circulă ca fiind posibile explicaţii.

6. Analizând prima întrebare – a) –, nu cred că guvernul sovietic a putut fi atat de crud sau atât de smintit, încât să-şi apropie fie pe generalul Bodnăraş, mult timp presupus a fi "omul Moscovei la Bucureşti", fie pe generalul Sălăjan, Ministrul Apărării, sau fie pe domnul Doncea, un fost membru al Comitetului Central, epurat În 1958, să-l alunge de la putere pe Gheorghe Gheorghiu-Dej. Toate cele trei nume sunt menţionate aici. Este plauzibil, totuşi, să atribuim o atitudine românească faţă de presiunea sovietică puternică şi secretă de a se purta mai "rezonabil", şi sunt înclinat să dau crezare unui raport pe care Ambasada Franceză l-ar fi avut de la o sursa considerată a fi bine plasată, cu rezultatul că o întâlnire secretă ar fi avut loc între Hrusciov şi Gheorghiu-Dej înainte de vizita primului la Cairo; sau poate, mai logic încă, chiar cu mult mai devreme, pe când Hrusciov se întorcea din Ungaria. Aproximativ la această întâlnire, liderul sovietic a bătut cu pumnul în masă, ameninţând cu sancţiuni economice şi cerând o schimbare a politicii şi chiar a conducerii. O abordare nepublicată, dar spusă cu voce tare şi poate chiar crudă, aparţinând lui Hrusciov în rândurile descrise mai sus, ar fi fost de ajuns pentru a stârni furia conducătorilor români, şi să-i determine să asmută opinia publică împotriva Uniunii Sovietice, de teama unei presiuni ulterioare mai puternice; însă chestiunile expuse în Declaraţia din 26 aprilie nu par prin ele însele să facă această "vânătoare de urşi" necesară în absenţa oricărei reacţii adverse sovietice pe faţă.

7. Este în orice caz clar acum că relaţiile sovieto-române s-au deteriorat profund încă dinainte de ziua de naştere a lui Hrusciov. Nu doar că Gheorghiu-Dej a dat greş în a face o figură bună la Moscova, însă există probe concrete a răcelii accentuate a replicilor dintre Primul Ministru român Ion-Gheorghe Maurer şi Nichita Hrusciov. Conform opiniei ambasadorului finlandez, preşedintele Kekkonen, care stătea pe rândul din spatele lui Maurer la recepţie, a observat că Maurer a stat doar două minute cu Hrusciov faţă de cele 20 de minute cât petrecuse el; şi că Maurer era singur printre toţi delegaţii prezenţi la acel banchet care au eşuat în a ţine câte un discurs.

8. Luând în considerare întrebarea b), câţiva observatori occidentali remarcă aici că românii intenţionează o reorientare dramatică a politicii, departe de blocul comunist european şi îndreptată către Vest. Sunt convins că nimic de acest gen nu se regăseşte în mintea conducătorilor români; cel mult, ei caută o intensificare pe toate fronturile a relaţiilor cu Vestul, dar aceasta este o diferenţă de grad, nu de gen, consecvenţa cu progresul în aceeaşi direcţie de-a lungul ultimilor trei ani, şi nu implică nici un fel de abandonare a poziţiei lor, după cum comuniştii convinşi aplică politici comuniste. Ministrul Afacerilor Externe mi-a prezentat politica şi poziţia României pe data de 2 iunie la modul cel mai cinstit şi emfatic cu putinţă, în următorii termeni, care par să aibă logică: România este acum un stat care stă pe propriile sale picioare, sub umbrela nimănui şi fără nici un fel de obligaţie faţă de cineva, nerăbdătoare să promoveze interesele româneşti prin menţinerea şi lărgirea unor relaţii de prietenie de toate felurile cu toate celelalte state prietene: Uniunea Sovietică, Statele Unite, China comunistă, Regatul Unit al Marii Britanii, Franţa, Africa şi ţările asiatice. El a arătat că în timp ce România avea o delegaţie la nivel înalt în Statele Unite, un membru al Biroului Politic, pe nume Chivu Stoica, conducea o delegaţie de partid în Uniunea Sovietică, unde erau primiţi foarte cordial. Românii au trimis o altă persoană importantă să-i reprezinte la înmormântarea domnului Nehru. Cu toate acestea, implicaţiile au fost că românii se consideră ca fiind cetăţeni ai unui Stat liber, iar interesele statului au prioritate în calculele lor.

9. Concluzia, în opinia mea, poate fi numai aceea că România este hotărâtă să-şi asigure şi să-şi menţină o completă libertate de acţiune, însă în interiorul lumii comuniste, al Pactului de la Varşovia şi, pe cât de departe este permis, în interiorul C.A.E.R., cu care Ministrul Afacerilor Externe m-a asigurat că România intenţionează să continue să coopereze pe baza unui respect pentru suveranitatea ei. Cu alte cuvinte, ei vor aproape la fel de multă libertate de acţiune, atât externă cât şi internă, la fel cum beneficiază mareşalul Tito, dar nu în ceea ce priveşte deziderатul actual de a ajunge până acolo încât să meargă pe drumul "nealinierii" pe care acesta a adoptat-o. Comportându-se aşa cum au făcut faţă de Rusia, în opinia mea, ei au fost preocupaţi să înlăture rămăşiţele trecutului, să-i lase pe oameni să-şi descarce surplusul de energie şi să se pregătească pentru cooperare cu sovieticii pe o "bază politică", ceea ce înseamnă respect pentru interesele fiecăruia. Aparent, există o maximă leninistă, conform căreia o definiţie a graniţelor este o condiţie necesară a unităţii. Ambasadorul iugoslav mi-a citat asta, tocmai pentru a-mi ilustra poziţia României. În mod evident, bazându-ne pe această ipoteză, românii trebuie să ia în calcul că ruşii nu le vor da un răspuns neaşteptat: iar confirmarea din partea unui oficial român de frunte că, în ciuda reînnoitelor zvonuri în contradictoriu, contractele privind contribuţia rusească pentru complexul siderurgic de la Galaţi sunt puse în practică, tinde să fie contrazisă. Însă persistă încă teama că, într-o bună zi, Uniunea Sovietică le va da un răspuns neaşteptat, astfel încât poporul trebuie să fie vigilent; iar după recentele *briefing*-uri, ar trebui cu siguranţă să fie pus în gardă.

10. Trimit copii ale acestei depeşe reprezentanţilor Maiestăţii Sale la Moscova, Washington, Pekin, Praga, Budapesta, Sofia, Belgrad, Helsinki, Havana, delegatului şi Departamentului de Afaceri Externe al Regatului Unit al Marii Britanii la Berlin.

J. McGee

(pentru Maiestatea Sa, ...)

CONFIDENŢIAL

MIRCEA ELIADE ŞI MOMENTUL „CRITERION" (1934-1935) (XII)

5. Despre creştinism – revoluţie spirituală – om nou

(urmare din numărul trecut)

Cel invitat de Mircea Eliade să colaboreze la alcătuirea unui *Dicţionar* de termeni pe baza *Enciclopediei Religiei* în 16 volume coordonate de maestru, tânărul savant Ioan Petru Culianu, afirmă că Eliade nici nu a fost „vreodată cu adevărat «ortodox»", ci acceptă doar că acesta ar fi fost „acel reformator îndelung aşteptat de ortodoxia românească, pentru care vorbele tradiţiei («caritate», «păcat», «libertate», «om», «moarte»), golite de sens de inevitabila uzură, se reîncarcă de semnificaţie". Explicând dialectica „revoluţiei creştine", Culianu formulează o părere cu totul diferită de a celor care au condus-o şi ne asigură că altul trebuia să fie drumul urmat pentru a fi izbândit. Acesta oferă şi o explicaţie originală la aderenţa Profesorului „tinerei generaţii" faţă de ortodoxie şi legionarism: „Ceea ce întrevăzuse el cu certitudine era necesitatea unei reforme puritane, pe care n-o concepea totuşi decât mergând *în sensul însuşi* al ortodoxiei. Ce ar fi trebuit era să fi mers în contrasens, dar asta era imposibil, din pricina *fatalităţii* fiinţei ortodoxe a românului. Reforma era imperios necesară şi, pentru că nici partidul naţional-ţărănesc, nici regele, cărora Nae Ionescu le fusese, pe rând, partizan, nu erau capabili s-o realizeze, rămânea recursul la singura forţă disponibilă, cel puţin teoretic, faţă de schimbări: conştiinţa creştină […]. Din nefericire, forţele democratice cărora el li s-a adresat mai întâi n-au fost în stare să-l urmeze. De aceea s-a văzut silit să caute în altă parte. Iar dacă a greşit, a fost din pricină că fatalitatea ortodoxă nu putea orienta ţara, nici chiar după reformă, în direcţia dorită".

Nae Ionescu nu a greşit nici când a căutat forţele care să orienteze România pe drumul reformei imaginate de Profesorul „Tinerei Generaţii", nici atunci când a găsit motorul social apt şi propice, constituit de Legiunea Arhanghelul Mihail. Întâlnirea dintre Profesor şi Legiune a întărit încrederea legionarilor în justeţea proiectului lor de înnoire pe model creştin a societăţii româneşti. Cum o dovedesc, la distanţă de şapte decenii, respectul şi veneraţia cu care vorbesc despre Nae Ionescu legionarii supravieţuitori ai regimului terorist de exterminare din închisorile comuniste, trecuţi prin lumea românească de la eliberarea „politicilor" (1964) şi până în prezent. O profundă recunoştinţă şi mândrie pentru împletirea vieţii lui Nae Ionescu şi a activităţii sale doctrinare cu destinele Legiunii poate fi remarcată de la cei mai simpli combatanţi şi până la vârfurile intelectualităţii legionare aflate încă în viaţă. Iar atitudinea lor, poziţia lor în această problemă, ar trebui citată ca autentică în faţa istoriei, atunci când este consemnată părerea auxiliară a comentatorilor externi şi exteriori fenomenului. Or, comentatorii pot fi scriitori contemporani cu evenimentele, aşa după cum pot fi şi cercetători ulteriori ai unui moment istoric pentru ei revolut. De regulă, din varii motive sau potrivit unor interese diverse, aceşti comentatori externi sunt de-a dreptul antilegionari şi anti-naţionescieni.

6. Omul nou – între istoria care *se face* şi istoria care *se consumă*

Conex temei „Omului nou", un articol consonant găsim în *Vremea*, an. VII, 1934, nr. 341, iunie 10, p. 3, intitulat "Câteva cuvinte mari", în care „portretul" acelui ideal se completează cu trăsăturile conforme proiectului unei veritabile revoluţii în plan ontologic: "Un om nou înseamnă un om care să simtă, să gândească, să făptuiască fără a se mai gândi la el. Să nu dorească răsplată, succes, să nu caute stimulări şi să nu stimuleze. Şi, mai ales, să renunţe – să renunţe la limitele individualităţii lui, să depăşească sărmanele hotare ale fiinţei lui de carne"; şi încă un altul, intitulat "Glosse pentru omul nou", din *Convorbiri literare*, an. 67, 1934, nr. 4, aprilie, pp. 302-305.

Concluzia lui Mircea Eliade în legătură cu apariţia ca necesitate a „omului nou" al fiecărui mare moment revoluţionar este aceea că "numai *elitele*, minoritarii care creează prin intelecţie, îl pot genera mai întâi intuitiv", că aceşti puţini la număr, dar aleşi ca virtuţi sunt cei care l-au *făcut* în mod virtual, pentru a-l pune mai apoi efectiv în operă, a-l lăsa să se *consume* ca realitate socială; iar ratarea realizării lui ar coincide cu drama reacţionară pe axa devenirii umane, prin întoarcerea la barbarie, în sensul pe care îl dădea conceptului „semibarbariei" într-un articol publicat la 25 octombrie 1881, în *Timpul*, un alt jurnalist de geniu, mai dramatic legat de profesiunea de gazetar, Mihai Eminescu: "Omul nou a fost întâi realizat de o elită, de o minoritate – şi apoi a fost «consumat», imitat de cei mulţi […]. Orice mare revoluţie începe printr-un primat al spiritualului, oricât de paradoxală ar apărea afirmaţia aceasta. Altminteri, nu un Om nou apare, ci cel mai vechi om, deşi cel mai atractiv – Barbarul".

Comentând "trăirea aceasta în prezent, despre care s-a vorbit şi s-a scris atât de mult", ca pe una din inevitabilele datorii ale omului, identică aceleia "de a coincide cu viaţa şi care ar fi un lucru foarte simplu de înţeles; dar foarte greu de realizat", Eliade face câteva precizări cu ecou în articole publicate mai târziu, în altă revistă, îmbinând în discursul său publicistic accentele de tip pedagogic şi mesianic cu cele de tip reacţionar şi fireşte „promoţional", cu unele influenţe formale ţinând de filosofia culturii, datorate lui Leo Frobenius: "…a fi prezent nu înseamnă a trăi superstiţiile prezentului, a te ţine în pas cu *moda*. Moda este şi ea o formă a istoriei; este istoria care se *consumă*, este viaţa care se realizează într'o formă oprită pe loc, la promovarea căreia au colaborat foarte multe cauze, pe care au alimentat-o foarte multe forţe – dar care acum se *realizează*, adică se consumă. A trăi în prezent înseamnă a lua contact, direct şi intim, cu forţele *nerealizate*, neformulate; a trăi istoria care se *face*, nu istoria care se *consumă*. De pildă, Revoluţia rusă, astăzi, este realizarea unor forţe care au fost vii acum douăzeci sau treizeci de ani; când ideile şi intuiţiile nouei societăţi au fost însămânţate. Intuiţia *omului nou*, pe care au avut-o făuritorii Revoluţiei Ruseşti – aceea era istorie vie, istorie care se face. Formele societăţii ruseşti de astăzi sunt manifestări ale istoriei care se consumă. Ele ajung «modă», «tip», adică sunt cadre date, impuse dinafară individului, nu izvorîte din forţele neformulate ale sufletului colectiv" ("Glosse pentru omul nou"; subl. aut.).

Apărut în luna aprilie a anului 1934, în *Convorbiri literare*, articolul "Glosse pentru omul nou" este anterior altor două, deja discutate de noi, faţă de care apare ca bruion al unei viziuni coerente şi pe care Eliade o va dezvolta dând contur mai ferm unor idei şi concepte personale continuate în articolele ulterioare, şi anume "Poimâine", din 15 octombrie 1934, apărut în *Criterion*, şi din care citâm: "Ceea ce aşteaptă acum zeci de mii de oameni a fost de mult realizat, actualizat şi poate chiar depăşit – a fost în orice caz *consumat* – de către creatorii adevăraţi de fapte, de către «intelectualii» unei ţări" (subl. aut.), şi "Reabilitarea spiritualităţii", apărut în ultimul număr al revistei *Criterion*, dar cu aproape un an mai târziu, în ianuarie-februarie 1935: "…în fiecare din aceste etape pe drumul desăvârşirii omului, nu s-a creat sintetic un «om nou»… omul nou s-a realizat în fiecare printr-o experienţă decisivă… şi nu s-a făcut automat, dinafară".

Mai mult: în articolul "O convertire la românism", publicat în *Cuvântul*, an. IX, 1933, nr. 3021 din 22 septembrie, p. 1, găsim deja ideea cristalizată: "…se crede că fiecare tânăr cu gândire articulată trebuie să aibă o «atitudine politică». Asta e o confuzie; *există o istorie care se face, şi altă istorie care se consumă*. Numai în privinţa istoriei care se consumă e necesară o «atitudine politică»" (subl. n.); iar în articolul "Naţionalismul", apărut în *Vremea*, an. X, Paşti 1937, nr. 486, p. 3, citim: "Cea mai mare grije a unui neam este găsirea unui sens propriu al existenţei sale istorice, deci de *valorificare proprie a vieţii* (act de asemenea, de creaţie spirituală). Orice altceva este numai economie, politică sau biologie; istorie *care se consumă* – iar nu istorie *care se face*" (subl. aut.).

Diacronia celor cinci articole constituie, din punct de vedere strict jurnalistic, o demonstraţie a ceea ce şcoala de jurnalism recomandă şi consideră prin formula „urmărirea subiectului", ca metodă de tratare a realităţii, în efortul pozitiv de transmitere a diverselor informaţii către publicul cititor. Desigur, la nivelul net superior calitativ şi formal faţă de „presa" cotidiană a tuturor timpurilor, discursul jurnalistic al lui Mircea Eliade, ca şi al altor cărturari-publicişti, poate fi studiat şi din punctul acesta de vedere, acceptabil ca strict profesionist pentru *media* scrise. Metoda este una firească pentru omul de ştiinţă, pentru gânditorul care îşi structurează experienţele, descoperirile sau concluziile, desigur înmagazinabile în discurs lingvistic, „inaugurând" termeni, sintagme, formule proprii, inedite uneori şi care îi marchează contribuţia personală în domeniul culturii. În publicistică, acestea sunt elemente ale stilului autorului respectiv, autor capabil să configureze particularitatea unui stil al său; în speţă, de natură să dea unitate şi consistenţă întregului corp al textelor publicate de Eliade în presa vremii.

Mihai POSADA

(din studiul *Opera publicistică a lui Mircea Eliade*)

mircea eliade – savantul creştin

Cu instrumentele limitate şi oarecum superficiale ale jurnalistului, voi încerca să explic, pe baza unui material documentar (cu surse la vedere) din care am extras multe citate, de ce Mircea Eliade este considerat un savant în adevăratul înţeles al cuvântului. De asemenea, voi pune în evidenţă ce a descoperit Mircea Eliade în ştiinţa pe care a studiat-o în tot timpul vieţii sale (istoria religiilor). Şi mai mult, voi încerca să demonstrez, cu argumentele intelectualului ce crede în Biserica lui Hristos, că Mircea Eliade este unul dintre marii savanţi creştini ai secolului XX, a cărui operă trebuie aşezată alături de cea a medicului francez (catolic) Alexis Carrel şi de cea a medicului român (ortodox) Nicolae C. Paulescu. Carrel a descoperit şi apoi a probat, cu instrumentele medicinei şi biochimiei, efectele benefice ale rugăciunilor practicate de creştinii spitalizaţi pentru tratarea diverselor boli trupeşti. Paulescu a descoperit cauzele şi remediile celor patru mari patimi sufleteşti care au îmbolnăvit omul după căderea din Rai.

*Uniunea Mondială a Tuturor Românilor "Ţara şi Exilul" a îndrăznit să încalce "legea tăcerii corecte din punct de vedere politic, cultural şi religios" şi a organizat o manifestare dedicată Centenarului (1907-2007) Mircea Eliade. Conferinţele patronate de UMTR, susţinute în după-amiaza zilei de 30 martie a. c., la "Galeriile Sigma" din Capitală, au avut tema "Mircea Eliade – cel mai mare savant român". Au fost invitaţi să vorbească despre savantul Eliade scriitori, teologi, jurnalişti, istorici etc. Reproducem mai jos, cu rezumarea impusă de spaţiul publicistic, textul conferinţei prezentate de ziaristul Silviu Alupei (colaborator constant al revistei **Puncte cardinale** din anul 1992), sub titlul "Mircea Eliade – savantul. Mircea Eliade – savantul creştin". Opiniile şi afirmaţiile jurnalistului Silviu Alupei, deşi pe alocuri prea riscat polemice, pot constitui o provocare pentru istoricii şi teologii români ai secolului XXI.*

Istoricul religiilor şi problematica sacrului

Aşadar, răspund la întrebarea: ce a descoperit istoricul religiilor Mircea Eliade, astfel încât rezultatul studiilor sale ştiinţifice să aducă omenirii noutatea nexprimată până la el, mai precis neformulată în limbajul ştiinţific al epocii sale, mai exact nesesizată de nici un alt cercetător serios al "sacrului" (James Frazer, Rudolf Otto, Nae Ionescu etc.)? Ei bine, acest român, discipol şi asistent al Profesorului Nae Ionescu la catedra de Logică şi Metafizică a Universităţii Bucureşti (în anul 1937), a descoperit "ceva" pe care l-am fi vrut focalizat şi prezentat ca atare, adică drept o descoperire ştiinţifică, de către "noiciştii" care, de vreo 30 de ani încoace, au umplut văzduhul cu vorbe despre marele eseist, marele romancier, marele istoric, şi despre "derapajele extremiste" ale "tânărului intelectual de dreapta" Mircea Eliade. În 17 ani de postcomunism, aceiaşi "noicişti", ca şi universitarii, doctoranzii şi masteranzii şcoliţi în "umplerea văzduhului cu vorbe", au evitat cu mare grijă să abordeze problematica sacrului în opera lui Mircea Eliade. O astfel de abordare ar fi "dat idei"unor istorici sau teologi şi s-ar fi riscat ca lumea ştiinţifică a României postcomuniste să-l descopere cu adevărat pe Mircea Eliade savantul...

Adevărurile din broşurica parohiei

Ni se porunceşte în Sfânta Evanghelie să nu ţinem lumina sub obroc. Căci dacă o vom ţine aşa, sau dacă adevărul aşteptat de o epocă nu va fi spus de cei care l-au cunoscut sau intuit, atunci vor vorbi pietrele în locul acestora. Şi iată că în locul "noiciştilor" au vorbit despre savantul Mircea Eliade, ca descoperitor al sacrului existent în structura conştiinţei, doi simpli preoţi ortodocşi, într-o cărticică de buzunar, intitulată *222 sfaturi din Sfânta Scriptură, Sfinţii Părinţi, oameni duhovniceşti şi înţelepţi*. În pagina de titlu sunt trecuţi autorii demersului: preot Mircea Irina – Parohia Vicovul de Sus şi preotul Dumitru Irina – Parohia Filioara. Tipăritura are "binecuvântarea Î. P. S. Pimen, Arhiepiscopul Sucevei şi Rădăuţilor". Şi ce-au "vorbit cele două pietre" (adică cei doi simpli preoţi ortodocşi) în broşurica lor, destinată credincioşilor simpli, nu intelectualilor "post-noicişti" (doctoranzi cu numele, masteranzi cu licenţe multe în Europa sau SUA, universitari cu pretenţii, eseişti cosmopoliţi, oameni de cultură pe post de "cenzori" – bine plătiţi, prin ONG-uri – ai derapajelor creştin-ortodoxe etc.)? Reproducem citatul de la pagina 48 a broşurii, extras din opera lui Mircea Eliade: "Sacrul este un element constitutiv în structura conştiinţei şi nu un stadiu în istoria dezvoltării conştiinţei. Chiar şi la nivelurile cele mai arhaice ale culturii, a trăi ca fiinţă umană este în sine un act religios".

Sacrul, ca element în structura conştiinţei

Ca "act de cultură" şi poate ca atenţionare a publicului cititor, interesat de istoricul religiilor Mircea Eliade (şi nu de "romancierul", "publicistul interbelic extremist", "legionarul" Mircea Eliade), mai putem să înregistrăm apariţia cărţii *Încercarea labirintului*, la Editura Dacia, în anul 1990. Au fost publicate acolo interviurile date de Mircea Eliade lui Claude-Henri Roquet, la începutul anilor '80. Editorul de la Dacia a focalizat pe coperta doi un citat dintr-un interviu al lui Eliade, în care acesta punctează ceea ce el a descoperit ca savant, după o viaţă în care a lecturat şi studiat, cu instrumentele omului de ştiinţă, tot ce s-a scris despre istoria religiilor. Iată citatul extras de editorul de la Dacia: "Sacrul nu este un stadiu în istoria conştiinţei, el este un element în structura acestei conştiinţe". Cum, ca simplu jurnalist, nu pot emite pretenţii de cercetător avizat în domeniul istoriei religiei, las pe seama celor competenţi şi de bună-credinţă să focalizeze în tratatele lui Mircea Eliade capitolele dedicate "sacrului, ca element constitutiv în structura conştiinţei".

Cu instrumentele omului de ştiinţă

În doar câteva cuvinte scrise pentru textul unei conferinţe, acest adevăr prezentat într-o manieră pur jurnalistică constituie noutatea ştiinţifică adusă de Mircea Eliade în comunitatea istoricilor religiilor. Nu numai noutate adusă (prezentată în limbaj ştiinţific adecvat) ca descoperire, ci realitate cercetată, studiată şi verificată cu instrumentele omului de ştiinţă. Adică o realitate: 1) descoperită prin observaţie (fapte adunate din toate religiile lumii); 2) probată prin experiment (în orice religie a descoperit existenţa "sacrului", chiar ascuns în "profan", dar manifestat în viaţa individului (omului) ca "element constitutiv al conştiinţei şi nu ca un stadiu în istoria dezvoltării acesteia"); 3) fixată, ca adevăr ştiinţific, prin raţionament. Dacă m-am înşelat în acest demers – repet, jurnalistic – de a arăta şi demonstra, într-un limbaj accesibil intelectualului mediu român al secolului XXI, că Mircea Eliade este un mare savant, aştept să fiu contrazis (sau corectat, criticat etc.).

Contra evoluţionismului darwinist

Nici nu putea savantul Mircea Eliade să primească Premiul Nobel, chiar dacă a fost propus de două ori pentru a primi această distincţie. Într-un secol XX, devastat de ideologii materialiste, darwiniste, evoluţioniste, marxist-leniniste etc., utilizate pentru de-spiritualizarea omenirii, descoperirea savantului Mircea Eliade nu putea fi văzută cu ochi buni, cu atât mai puţin oficializată şi mediatizată prin "procedura acordării Premiului Nobel". Planurile oculte de animalizare a omenirii, realizate prin negarea creaţionismului şi promovarea abjectă a evoluţionismului (de sorginte darwinistă), nu puteau fi stricate astfel. Tratatele savantului Mircea Eliade constituie cea mai teribilă armă ştiinţifică de combatere, anihilare şi chiar desfiinţare totală a ideologiilor lansate, în ultimii 250 de ani, de adversarii creaţionismului. Geniul lui Eliade a depăşit încercările temerare şi puternicele argumente extrase din ştiinţa biologiei şi a biochimiei de savanţii creştini Louis Pasteur (în secolul XIX) şi Nicolae C. Paulescu (începutul secolului XX), de a combate materialismul şi evoluţionismul darwinist.

Nici o şansă adversarilor creaţionismului!

Savantul Eliade nu le-a lăsat nici o şansă adversarilor creaţionismului. Nu a lăsat nimic neacoperit, nimic neprobat în afirmaţiile sale, nimic necercetat cu instrumentele omului de ştiinţă care a beneficiat de excepţionalele condiţii de cercetare puse la dspoziţie de sistemul universitar american, de extraordinarele biblioteci ştiinţifice existente în SUA. România ar trebui să aprecieze în mod deosebit faptul că românul Mircea Eliade a fost primit de SUA, care i-au oferit sansa de a studia "sacrul" si de fonda, la Universitatea din Chicago, prima catedră de Istoria Religiilor. Că astăzi unii "americani" îi atacă indign opera şi personalitatea, aceasta este altceva. Adversarii creaţionismului nu au nici o şansă să se nască în lumea lor vreun "om de ştiinţă" ateu care să atingă forţa intelectuală, mai precis geniul ştiinţific al lui Mircea Eliade, pentru a-l combate de la acelaşi extrem de înalt nivel ştiinţific, academic. Exact ca în acel condac din *Acatistul Maicii Domnului*, savantul Eliade i-a lăsat fără glas pe "ritorii cei pricepuţi în vorbe meşteşugite". Ce om de ştiinţă ateu (materialist, darwinist etc.) va mai putea citi tot ce a lecturat savantul Eliade, care a cunoscut aproape la perfecţie limbile în care s-au formulat şi transmis "adevărurile" celor trei mari religii ale lumii (iudaismul, islamismul şi budhismul) şi adevărul revelat al Creştinismului?

Setea de Absolut

Sub bagheta logicianului Nae Ionescu, Eliade şi-a structurat o minte puternică, o gândire logică de mare forţă şi pătrundere. Sub bagheta metafizicianului Nae Ionescu, Eliade s-a molipsit pe viaţă de "o boală intelectuală" incurabilă: setea de Absolut (Absolutul în metafizica creştină fiind Dumnezeu Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh). Cu setea de Absolut, istoricul Mircea Eliade a cercetat "sacrul, ca element constitutiv în structura conştiinţei". Fără glas au rămas şi "ritorii" care au inventat teoria extrem de perfidă potrivit căreia omul a fost "religios" doar în faza primitivă a istoriei, apoi a evoluat spre faza metafizică, ca să ajungă, în cele din urmă, în faza pozitivismului, a "ştiinţelor exacte", a raţiunii. Adică în faza ateismului promovat de iluminismul Revoluţiei franceze – "faza istorică" în care omul s-a eliberat de "jugul Divinităţii". Acest "jug", conform ideologiei agresive care asezonează pozitivismul lui Auguste Comte, îl asuprea pe om din cauza "sacrului" ca fază primitivă în dezvoltarea

(continuare în pag. 12)

mircea eliade – savantul creştin

(urmare din pag. 11)

conştiinţei. Savantul Mircea Eliade a demonstrat contrariul, ca om de ştiinţă, cu instrumentele omului de ştiinţă, nu ca ideolog al vreunui "iluminism" oarecare, nu ca revoluţionar cu arma ghilotinei sau cu revolverul marxist-leniniştilor.

Ce înseamnă a fi savant?

Înainte de a-l arăta pe Mircea Eliade în ipostaza de savant creştin (ipostază configurată în cele tocmai prezentate cu o anumită precauţie jurnalistică – ca să nu spun "teologică", pentru a-i deranja pe paznicii "Ortodoxiei oficiale"), să ne adresăm ilustrului profesor (geograf, etnolog, pedagog) Simion Mehedinţi. În marele său tratat intitulat *Trilogii. Ştiinţa – Şcoala – Viaţa* (Editura Cugetarea-Georgescu Delafras, Bucureşti, 1940), redutabilul om de ştiinţă român pusese ca *motto* excepţionalei sale lucrări (puse la index de comunişti) următoarele cuvinte, care ne dau indicaţii despre menirea savantului, în comparaţie cu cercetătorul şi eruditul. Facem această mică "investigaţie jurnalistică" tocmai pentru a afla ce înseamnă, doar în câteva cuvinte, a lucra ca un *savant* într-o *ştiinţă*. Citâm *motto*-ul: "Cercetători se cheamă cei care caută şi găsesc fapte noi. Eruditi se numesc cei care adună multe cunoştinţe despre multe lucruri aflate de ei sau de alţii. Savanţi sunt însă numai cugetătorii care ajung la idei noi, pentru a verifica, înmulţi şi sistematiza cunoştinţele adunate până în epoca lor, uşurând astfel progresul ştiinţei tocmai în latura cea mai vitală".

Paznicii "Ortodoxiei oficiale"

Tot cu ajutorul profesorului Simion Mehedinţi vom arăta că "una din caractersiticile activităţii unui savant este impersonalitatea, ca o condiţie indispensabilă a a creaţiei ştiinţifice". Este extrem de importantă această condiţie impusă muncii unui savant, pentru că tocmai – culmea! – această caracteristică i se reproşează a o fi îndeplinit Mircea Eliade în opera sa titanică de cercetare a tuturor marilor religii ale lumii, de la cele arhaice şi până la religia desăvârşitei revelaţii, Creştinismul. Mai precis, i se aduce critica, de către paznicii "Ortodoxiei oficiale" de pildă, că ar fi pus pe aceeasi treaptă a cercetării ştiinţifice creştinismul, iudaismul islamismul şi budhismul şi că nu ar fi favorizat, ca ortodox botezat în Regatul României anului 1907, religia lui Hristos, căreia să îi arate şi să-i impună superioritatea. Această acuzaţie de "neutralitate", adusă Mircea Eliade de paznicii români ai "Ortodoxiei oficiale", este tocmai o dovadă că avem de-a face cu *impersonalitatea* unui adevărat savant, format şi afirmat tocmai în "patria ştiinţelor moderne", adică în SUA, într-o comunitate ştiinţifică şi academică unde orice fel de subiectivisme sau favortisme sunt drastic taxate. Aşadar, îi aştept şi pe ritorii-paznici ai "Ortodoxiei oficiale" din România să contrazică această realitate (incomodă încă pentru Facultăţile de Teologie Ortodoxă, unde Mircea Eliade este acceptat doar sub rezerva micilor erezii manifestate în gândirea sa şi în tratatele sale de istoria religiilor).

Ce spune Vasile Posteucă

Poate singurul român contemporan cu Eliade care a abordat în exil cu un curaj extraordinar subtila postură de savant creştin a profesorului şi academicianului de la Universitatea Chicago a fost inegalabilul poet şi gânditor ortodox Vasile Posteucă, în anii '60, în anumite reviste de cultură ale diasporei din SUA, cum ar fi *America*, *Drum* etc. Încă un motiv de a rămâne îndatoraţi moral democraţiei americane, care a găzduit o astfel de abordare/dezbatere. Că astăzi prea puternica Americă nu-i prea mai simpatizează pe savanţii creştini este o altă problemă, ce ţine de o anumită "ideologie oficială" şi nicidecum de scăderile în credinţă ale credincioşilor protestanţi şi neopro-testanţi.

Prin urmare, vom încerca să arătăm, cu sprijinul lui Vasile Posteucă, faptul că Mircea Eliade poate fi considerat drept un mare savant creştin. În articolul "Mircea Eliade şi dialectica sacrului", apărut în *Drum*, an I/1964, Vasile Posteucă comentează apariţia "primei cărţi americane despre un român în viaţă", intitulată *Eliade şi dialectica sacrului* şi scrisă de Thomas J. J. Altizer. Anumite erori ale americanului sunt comentate de Posteucă. El demonstrează tocmai contrariul unor afirmaţii ale lui Altizer şi arată că "doctrina sacrului, la Mircea Eliade, priveşte omul din toate religiile". Posteucă a văzut şi descoperit în opera lui Eliade o adevărată "doctrină a sacrului". Istoricii şi teologii anului 2007 au curajul să observe aceasta? Vasile Posteucă a citat dintr-o lucrare a lui Eliade (*Patterns in Comparative Religion*) pentru a-i avertiza pe cititorii operei savantului că anumite elemente doctrinare ale Creştinismului au fost tratate magistral de profesorul de istoria religiilor: "Ceea ce s-ar putea chema nostalgia eternităţii dovedeşte că omul poartă dorul unui rai concret...". Posteucă lasă să se înţeleagă faptul că Mircea Eliade a rămas marcat de cursul de estetică teologică şi teologia culturii al profesorului Nichifor Crainic, publicat în epoca interbelică sub titlul *Nostalgia Paradisului*.

"Cerul e în om"

Vasile Posteucă a sesizat primul valoarea scrierilor ştiinţifice ale lui Mircea Eliade din punct de vedere al doctrinei creştine. "Cercetările lui Mircea Eliade dovedesc că Cerul e în om şi că omul are şi datoria şi puterea de a se mântui". Adversarii creaţionismului (fie aceştia români de tranziţie sau americani atei, care au contribuit la desfiinţarea catedrei de Istoria Religiilor din Chicago, în anii '90), precum şi adversarii Creştinismului, ar trebui să accepte faptul că Eliade a scris despre aceste realităţi ca om de ştiinţă, iar nu ca eseist. Ca eseist poţi debita oricâte "judecăţi de valoare" vrei să formulezi, în conformitate cu subiectivismele care "te mână în luptă", dar ca om de ştiinţă nu poţi face afirmaţii neacoperite prin munca cercetătorului, a eruditului şi apoi a savantului. Eseistul Eliade este una, savantul Eliade este alta!

"Simbolurile noastre creştine"

În articolul din revista *America* din 9 decembrie 1958, intitulat "Naştere şi renaştere în opera lui Mircea Eliade", Vasile Posteucă atenţionează asupra unor descoperiri făcute de savantul român în urma studierii riturilor şi simbolurilor religioase. "Oricât ar fi degenerat riturile şi simbolurile, ele poartă un sâmbure de lumină: CUVÂNTUL", scrie Posteucă, sintetizând în cuvintele sale de gânditor creştin adevărurile descoperite de Eliade după ce a cercetat "toate practicile religioase de-a lungul istoriei umane", constatând că acestea pornesc de la premisa că "întoarcerea în condiţia edenică este posibilă". "La început a fost CUVÂNTUL", se consemnează în Sfânta Scriptură, adică adevăr şi realitate pentru omul de ştiinţă Eliade. Cu mijloacele jurnalismului cultural, Posteucă îi mai avertizează pe cei ce vor studia opera ştiinţifică a lui Eliade că acest savant "a arătat şi dovedit istoricitatea iniţierii şi apoi caracterul ei religios". Subtilitatea operei ştiinţifice (cu trimiteri inteligente, dar şi precaute la doctrina creştină) create de Eliade este surprinsă de Posteucă în câteva fraze extrem de dense semantic şi hermeneutic: "A găsi simbolurile

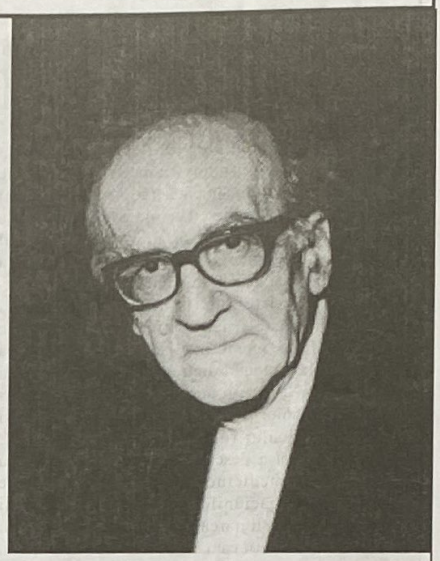

noastre creştine – în esenţă, dacă nu şi în forma lor – în celelalte religii, şi a ne da seama că nimic nu e nou sub soare; a ne convinge că în materie de «suflet», spunând mii de lucruri diferite, spunem acelaşi lucru – e o mare eliberare, un formidabil pas spre noi înşine".

Ce ciudat! Mulţi avem astăzi, în rafturile bibliotecilor personale, opera ştiinţifică a savantului Mircea Eliade. Şi vorbim despre această operă sau citâm din ea cu diverse ocazii, dar nimeni nu a observat mai bine decât Vasile Posteucă apariţia subtilă a savantului creştin Mircea Eliade în tot ceea ce el a cercetat, studiat, analizat, sintetizat, raţionat şi expus de la înălţimea catedrei universitare, sau în tratate de factură academică, redactate conform exigentelor standarde ştiinţifice americane. Posteucă observă (citâm din revista *America* din 10 septembrie 1964) că "în cercurile savante, M. Eliade e de multă vreme autoritate în continentul nou", ajungând "să prezinte evidenţele interioare ale omului, dialectica Divinului, de la înălţimea catedrei universitare".

Încredinţarea mea

Urmând parcă exemplul profesorilor Nae Ionescu şi Nichifor Crainic, Mircea Eliade a reuşit să "infiltreze" ideea de divinitate în ştiinţa universitară şi academică a lumii americane: aceasta este încredinţarea mea de jurnalist, la acest Centenar Mircea Eliade. Un simplu jurnalist care înţelege să-şi exercite dreptul şi datoria de a semnala nişte realităţi şi adevăruri ştiinţifice încă necunoscute suficient opiniei publice româneşti, ba chiar comunităţii ştiinţifice româneşti sau teologilor Bisericii Ortodoxe Române.

Astăzi, când instituţii ca Academia Română, Universitatea şi chiar Biserica Ortodoxă Română nu vor să audă de savantul creştin Mircea Eliade, au vorbit aici două "pietre": gânditorul creştin ("de extremă dreapta") Vasile Posteucă şi un simplu jurnalist, în vârstă de 42 de ani, vechi colaborator al revistei de orientare naţional-creştină *Puncte cardinale*...

Închei cuvântul meu cu încă un citat, extras de data aceasta din *Jurnalul* lui Posteucă (22 decembrie 1960, caietul nr. 20: "În drum spre Chicago"): "Mircea Eliade este în stare să sintetizeze abstractul, să sublimeze concretul, să condenseze în cuvânt veşnicia din care vine". A demonstrat aceste calităţi intelectuale, sensibilităţi sufleteşti şi profunzimi de cugetare mistică. Se putea, oare, ierta asta unui candidat la Premiul Nobel? Dar unui popor de ţărani care – în cei doar 20 de ani de libertate ai epocii interbelice, trăită în hotarele adevărate ale neamului românesc – a reuşit să dea ştiinţei mondiale şi culturii universale asemenea savanţi şi metafizicieni creştini?

Silviu ALUPEI

DIVINA COMEDIE A LUI DANTE

ÎN NOUA VERSIUNE ROMÂNEASCĂ A LUI RĂZVAN CODRESCU

PURGATORIUL

CÎNTUL IV

Îndrumaţi de pîlcul de duhuri, cei doi poeţi continuă, cu mari eforturi, ascensiunea muntelui. Văzînd surprinderea lui Dante că soarele-i bătea din partea stîngă, Vergiliu îi explică acestuia poziţia Purgatoriului faţă de soare, în termenii astronomici şi mitologici ai vremii (foarte anevoie de redat în traducere, silită să lase, mai mult decît originalul, o anume impresie de obscuritate şi preţiozitate). Poposind pe un brîu de stîncă, cei doi întîlnesc la umbra unui bolovan un alt pîlc de duhuri, ghemuite sau întinse pe jos: sînt unii dintre leneşii din primul brîu al Purgatoriului, întîrziaţi cu pocăinţa pînă în pragul morţii. Dante îl recunoaşte în cele din urmă pe contemporanul său Belacqua, meşter de instrumente muzicale, faimos pentru traiul comod pe care-l ducea (se spune că între el şi Dante ar fi avut loc odinioară următorul dialog: mustrat pentru lenevia sa, Belacqua ar fi răspuns cu vorbele lui Aristotel: „Stînd locului şi liniştindu-se, sufletul ajunge la înţelepciune", iar Dante i-ar fi replicat: „Dacă statul pe loc aduce înţelepciune, atunci desigur că n-a existat niciodată om mai înţelept decît tine").

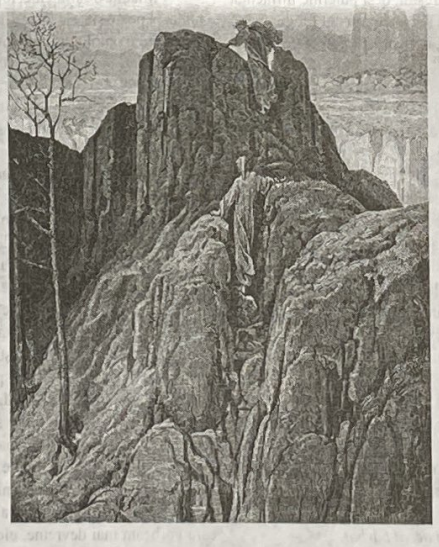

1 Cînd plac sau chin ajung să ne supună
din trei puteri lăuntrice pe una,
tot sufletu-ntr-aceea se adună,
4 de parcă doar de ea ar şti întruna;
temei e-acesta-n contra celor care
că-s suflete mai multe-au dus minciuna.
7 De-aceea, cînd prin văz sau ascultare
vreun lucru-anume sufletu-l vrăjeşte,
uităm chiar şi că vremea-i trecătoare;
10 căci una e puterea ce-o gîndeşte
şi alta-i cea ce sufletu-l reţine:
aceasta scade, iar aceea creşte.
13 Dovadă-avui de-acestea chiar prin mine
cît fu, uimit, pe duh a-l asculta,
căci soarele urcase-n cer mai bine
16 de cincizeci suliţi făr' a-l observa,
cînd umbrele de-aproape ne strigară,
ca una: „Pe aici puteţi urca".
19 Cu-n snop de mărăcini cei de la ţară
adesea-n gard spărturi mai mari astupă,
cînd dă în pîrg a viţei grea povară,
22 decît pe unde domnul şi eu după
pornirăm a sui pe-o cărăruie,
de cum se duse-a duhurilor trupă.
25 Pe la San Leo omul poa' să suie,
sau pe la Noli rîpa s-o coboare,
sau la Bismantua talpa-n vîrf s-o puie,
28 pe cînd pe-aci aş zice că să zboare
cu aripi iuţi de dor ar trebui,
pe urma cui mi-era precum un soare.
31 Trudeam prin scocul stîncii a răzbi,
din laturi strînşi în chingile de stei,
siliţi pe brînci în mers a ne propti.
34 Şi-odată ce-am ajuns în susul ei,
de unde locul larg se desluşea,
„Şi-acum, maestre, încotro?", zisei.
37 Iar el: „Păzeşte-ţi pasu-n urma mea,
suind mereu, pîn's-o-ntîmpla să vie
vreunul ce-ndrumare să ne dea".
40 De jos vederii piscul nu se-mbie,
iar coasta-abruptă chiar mai dreaptă pare
ca-n sfert de cerc spre centru-o mijlocie.
43 Trudit, să zic abia mai fui în stare:
„Părinte drag, întoarce-te şi vezi
ce greu îmi e cînd te grăbeşti prea tare!".
46 „Fiule, doar puţin şi poţi să şezi!",
răspunse, arătînd spre-un brîu de stei
ce încingea stîncoasele grămezi.
49 Însufleţit de vorba-i, mă trăsei
pînă la el, simţind cu mulţumire
limanul drept şi ferm sub paşii mei.
52 Şezurăm, cuprinzînd dintr-o privire,
spre răsărit, drumeagul dinapoi,
că-i bună-n urmă cîte-o iscodire.
55 O vreme-n jos privii, ca mai apoi,
spre soare ochii să-i ridic, mirat
că dinspre stînga săgeta spre noi!
58 Poetul mă văzu prostit cum eat
spre carul de lumină ce-n tărie
era-ntre noi şi Aquilon mînat.
61 „Castor şi Pollux", prinse a-mi zice mie,
„de-ar însoţi oglinda-aceea care
revarsă-n sus şi-n jos a ei vipie,
64 tu Zodiacul purpuriu în zare
de Urse mai aproape l-ai vedea,
de n-ar ieşi din vechea sa cărare.
67 A le pricepe-acestea spre-a putea,
închipuie-ţi că muntele Sion
ar fi cu-acesta pe un plan să stea,
70 avînd în cer acelaşi orizon,
dar alte emisfere; şi-acea cale
pe care rău umblat-a Faeton
73 de-o parte spre-acest munte-o ia la vale,
iar de-alta spre cel'lalt, cum e văzut,
de-s toate-acestea limpezi minţii tale".
76 „Maestre-al meu", grăii, „mai lămurit
n-am fost niciodată decît acum, deşi
păream să fiu în cuget hiruit.
79 că cercul mediu-al roatei din tării,
zis Ecuator într-una dintre arte,
pus între foc şi-ngheţ a veşnici,
82 din pricina-arătată ni-i departe
spre nord, pe cît evreii-ndepărtat
îl desluşeau spre calda lumii parte.
85 Ci-acum aş vrea, de nu ţi-e cu bănat,
să ştiu cît drum mai e, căci vîrful suie
pe cît să suie văzului nu-i dat".
88 „Muntele-acesta", prinse el să-mi spuie,
„e-aşa că la-nceput tot greu se-arată,
dar dacă-l urci, la fel de aspru nu e.
91 Deci cînd urcuşul o nimica toată
ţi s-o părea şi paşii or să-ţi zboare
ca luntrea cea pe ape-n jos purtată,
94 atunci vei şti că drumul capăt are:
răgaz de trudă-acolo vei afla.
Mai mult nu spun, dar demnu-s de crezare".
97 Nici n-apucase vorba-a-şi termina,
că se-auzi un glas de-alături: „Poate
nici pînă-acolo tihna n-ar strica!".
100 Întorşi, porniră ochii-n jur să cate
şi-n stînga-am dat de-un stei spre care încă
nu apucase văzu-a ni se-abate.
103 Iar pe acolo, sub umbroasa stîncă,
un pîlc de duhuri am zărit şezînd,
cum stau cei prinşi de-o nepăsare-adîncă.
106 Iar unul, vlăguit de tot părînd,
genunchii şi-i ţinea îmbrăţişaţi
şi printre ei privea-n ţărînă blînd.
109 „O, drag stăpîn al meu", zisei, „să caţi
te-aş îmbia la cel ce lîncezeşte
de parcă el şi lenea ar fi fraţi".
112 Atunci spre noi, mişcîndu-se melceşte,
privi pieziş chircitul duh şi zise:
„Viteazule ce eşti, în sus păşeşte!".
115 Pe dată-l cunoscui şi chiar de mi se
tăia de trudă biata răsuflare,
pornii spre el; că vin cum mă zărise,
118 capul abia-şi săltă dintre picioare,
zicînd: „Văzuşi cum pe la stînga-aci
căruţa-şi mînă-mvăpăiatul soare?".
121 Luînd seama cît de leneş se urni,
zgîrcit şi-n grai, am cam surîs niţel
şi-apoi: „Belacqua, grija ta să ştii
124 că n-o mai am; dar zi-mi: în acest fel
de ce tot zaci? Aştepţi călăuzire,
sau ai năravi şi te-ndulceşti cu el?".
127 Şi-acela: „Frate, la ce bun suire,
cînd îngerul ce poarta o păzeşte
nu m-ar lăsa să merg spre ispăşire?
130 Să stau pe-afară-i dat pîn'se-mplineşte
atîta vreme cît şi-n viaţă-avui,
cum tot cel pocăit tîrziu păţeşte,
133 de n-o scurtează ruga oarecui
bineplăcut prin inima-i curată,
căci altă rugă-n cer primită nu-i".
136 Poetu-n calea-mi se ivi deodată,
zicînd: „Dă-i zor, că soarele e-n focul
amiezii-aci, şi-n zarea-ndepărtată
139 piciorul nopţii-acoperă Marocul".

(În numărul viitor: *Cîntul V*)

ANNICK DE SOUZENELLE

ROLUL SACERDOTAL AL FEMEII

Este, oare, justificată cererea foarte multor femei de a putea să intre în cinul preoţesc?

Înainte de a examina fondul problemei, vom spune că masculinitatea ierarhiei bisericeşti, cu care întreaga Biserică e adesea confundată, poate părea greu de suportat. Deci revendicarea făcută de femei nu e decât o reacţie în faţa unei stări de lucruri frustrante, presupunându-se că prezenţa femeii în altar şi la săvârşirea Sfintelor Taine ar ar putea cumva să echilibreze situaţia. Aşa să fie?

Dacă e adevărat că există ceva de îndreptat, soluţia propusă nu ţine seama de realitatea Bisericii ca imagine a Sfintei Treimi. Altfel spus, avem de-a face cu o reacţie de ordin psihic. Pusă în adevăraţii ei termeni, problema este însă una de ordin ontologic şi se referă la modelul divin, omul trebuind să urmeze pe pământ rânduiala cerească.

Pe de altă parte, revendicarea femeilor pare a se înscrie într-o problematică mai largă, ea ţinând de parametrii religioşi ai ansamblului revendicărilor sociale. Dacă este cunoscută vehemenţa campaniilor de la începuturile feminismului, astăzi mişcarea a dobândit ceva mai multă înţelepciune, începând să iasă din confuzia legată de noţiunea de egalitate între bărbaţi şi femei.

Nu voi examina în detaliu această problemă socială, căci nu constituie subiectul rândurilor de faţă. Dacă o amintesc, totuşi, este pentru că ea mi se pare a fi *humus*-ul existenţial în care a putut să germineze actuala problemă religioasă. Nu o putem ignora, ea fiind, din păcate, fundalul tuturor problemelor discutate aici. Dacă, în calitatea noastră de creştini, suntem chemaţi să ne ducem viaţa cotidiană în conformitate cu datele ontologice, trebuie să mărturisim că, adesea, facem exact contrariul.

Desigur, aceste legi ontologice sunt ocultate aproape total de eticile religioase puse în slujba masculinităţii, care dau uneori o interpretare stângace şi reducţionistă datelor antropolologice din Tradiţia noastră iudeo-creştină. Sus-amintitele etici au mai multe în comun cu starea noastră psihică decât cu Revelaţia.

Astăzi, când lumea este cuprinsă de o imensă mutaţie, când structurile de toate tipurile se prăbuşesc şi reperele culturale dispar, valorile religioase (care, în Occident, nu au depăşit nivelul unei bune morale, pe care în mod greşit o numim creştină) nu mai au nici o greutate.

Problemele pe care le are de rezolvat lumea astăzi, în faţa ameninţării unui nou potop de sorginte ştiinţifică, economică, socială, ca şi ineficienţa sistemelor etice, generează violenţă şi angoasă. Ele ne cer să „intrăm în arcă", să accedem, cu alte cuvinte, într-un nivel de conştiinţă guvernat de adevăratele valori creştine.

Vorbesc despre situaţia din Occident, căci Orientul creştin, deşi puternic influenţat de ideile iluministe, a păstrat valorile de ordin ontologic, fie şi numai într-un fel de ghetto religios fără impact major asupra vieţii cotidiene, astfel că, în mentalul colectiv, valorile ontologice au fost pe punctul de a fi înlocuite de pseudo-eschatologia marxistă.

Dar iată că ghetto-ul a rezistat în tăcere, împlinind o operă de purificare ce a mers până la martiriu, iar acum, după prăbuşirea comunismului, Biserica a dobândit conştiinţa noului său statut în lumea laică. Acesta este şi motivul pentru care problema discutată aici nu există în lumea ortodoxă, sau, oricum, nu se pune în aceeaşi termeni ca pentru Bisericile anglicană, protestantă sau romano-catolică.

Să încercăm, deci, a cerceta perspectiva ontologică asupra preoţiei. Preotul aflat la altar este icoana lui Hristos urcând spre plinătatea supremă a Fiului Omului şi a Fiului lui Dumnezeu, cele două naturi pe care le reuneşte în Persoana Sa. El merge către Unu. El uneşte cerul şi pământul într-o nuntă de foc. Acum, el uneşte de asemenea toate dualismele, contradicţiile şi opoziţiile pământului: Exteriorul şi cele dinlăuntru ale Omului s-au făcut una şi „bobul de grâu" a devenit „Fiul" (*Bar*, acelaşi cuvânt ebraic din care provine şi primul cuvânt al Genezei, *Bereshit*, temei şi germene al revelaţiei iudeo-creştine); căci Hristos spune în ebraică: „Dacă bobul de grâu nu moare, el nu poate să rodească" (*Ioan* 12, 24), dar şi „Dacă Fiul nu moare, El nu poate să rodească".

În altar, aflat sub puterea fecundatoare a Sfântului Duh, Fiul Omului şi bobul de grâu sunt una. Sângele Său şi rodul viei sunt una. Şi Fiul moare şi învie întru slava desăvârşirii ce se revarsă peste întrega creaţie.

În calitatea Sa de Dumnezeu, Hristos nu e nici bărbat, nici femeie. În calitate de Fiu al lui Dumnezeu întrupat în lumea creată, El împlineşte o funcţiune masculină faţă de creaţie, care, în întregul ei, e feminină faţă de divin.

Ca imagine a Fiului lui Dumnezeu, preotul nu poate fi decât bărbat.

Dar există şi imaginea Fiului Omului. Ce înseamnă Fiul Omului?

Hristos deosebeşte categoric pe Fiul Omului de un simplu fiu biologic; El spune despre Ioan Botezătorul că e cel mai mare dintre cei născuţi din femeie (*Luca* 7, 28). Toţi cei născuţi în tenebrele lumii exterioare sunt fii ai femeii, fii ai acestei umanităţi încă animale, care faţă de Dumnezeu nu poate fi decât feminină. Chiar dacă şi El a venit în lumea tenebrelor exterioare ca fiu al unei femei, fiind la rându-I fiu biologic, Iisus este în chip esenţial fiu al interiorităţii Mariei. În El, interiorul şi exteriorul sunt indisociabile; El uneşte cei doi poli ai acestei unice realităţi. Chiar şi în natura Sa de Fiu al Omului, singurul Său Tată este Dumnezeu.

Fiecare dintre noi e „însămânţat" în Fiul, Cuvântul fondator al persoanei noastre. Noi n-avem, însă, de unde s-o ştim, căci omenirea de azi se identifică încă cu dimensiunea sa animală, fiind în situaţia celei de-a şasea zile a Genezei, unde a regresat o dată cu drama căderii. Textele sacre oferă o bună învăţătură, dar atâta vreme cât cunoaşterea ivită din experienţă interioară nu va începe să crească în noi, modalitatea de abordare a Revelaţiei va fi una pur discursivă. Tot astfel, prezenţa acestui Germene divin în noi – imagine a lui Dumnezeu după chipul Căruia suntem creaţi – rămâne o frumoasă imagine îngheţată, incapabilă să ne mobilizeze încă pentru a începe procesul de gestaţie ce va face să crească Fiul Omului în fiecare dintre noi pentru a ajunge la Asemănare. Iată care este vocaţia noastră ontologică.

În prezent, suntem în situaţia zilei a şasea şi nu ascultăm decât „programarea" noastră biologică, aducând pe lume fii şi fiice ale femeii, în vreme ce Fiul Omului rămâne prizonier în străfundurile noastre; acesta este Fiul Tatălui, *Barabas*, nelegiuitul din Evanghelii care, înlănţuit în temniţă, este eliberat prin moartea şi învierea lui Hristos.

Actualizarea vie a acestor taine în faţa altarului are ca singur scop eliberarea acelui Barabas ce agonizează înăuntrul fiecăruia dintre noi; o dată eliberat, acest Barabas nu depăşeşte decât rareori limitele unei vieţi corecte din punct de vedere moral, trăite în cadrul securizant al categoriilor de „bine" şi „rău".

Arborele cunoştinţei nu este cel al binelui şi răului. Plantat în Eden-ul nostru lăuntric şi situat simbolic în cea de-a şaptea zi a creaţiei, el reprezintă ceea ce e împlinit din Fiul interior, ca şi ceea ce nu e încă împlinit, în dinamica unei creşteri care ne conduce la Asemănare.

Fiul Omului prinde rădăcini în tot omul, în fiecare „Adam", bărbat şi femeie, loc privilegiat unde imaginea fondatoare e fecundată de Sfântul Duh.

Dacă Iisus e Fiul Omului în interioritatea Adam-ului total, a cărei imagine a început să crească o dată cu ascensiunea mesianică a poporului lui Israel, împlinindu-se în Fecioara Maria, acelaşi Fiu al Omului e chemat să crească în fiecare dintre noi. El este partea divină a fiecăruia din noi, un „eu sunt pe cale de a fi" aşa cum i se revelează lui Moise la Rugul Aprins, în vreme ce Iisus YHWH ne asigură că este acel EU SUNT al Vechiului Testament: „Dinainte ca Avraam să fi fost, EU SUNT [YHWH]" (*Ioan* 8, 58).

Acest Fiu al Omului dinlăuntrul nostru este de esenţă divină şi, prin urmare, de parte bărbătească în raport cu cea care-l poartă în pântec, aceasta din urmă fiindu-i „mamă", indiferent ce sex biologic ar avea. Iată de ce Iisus nu-i va vorbi niciodată Mariei ca unei mame biologice, ci precum aceleia care întruchipează această maternitate interioară. Când apostolii vin să-I spună: „Mama Ta şi fraţii Tăi Te caută", Iisus pune întrebarea esenţială: „Dar cine este mama Mea şi cine sunt fraţii Mei?", la care tot El răspunde imediat: „Voi toţi sunteţi mama Mea şi fraţii Mei" (*Matei* 12, 50). Căci noi suntem cei care ne asumăm această maternitate înlăuntrul nostru de câte ori împlinim voia Tatălui.

Dacă evanghelistul Luca zice despre momentul naşterii lui Hristos: „Maria a adus pe lume pe fiul ei, cel întâi născut" (*Luca* 2, 6), pe Golgotha Iisus va încredinţa Mariei un al doilea fiu interior în persoana lui Ioan, apostolul tainei divine, care s-a născut întru această dimensiune lăuntrică, aşa cum o vor face, de altfel, toţi marii sfinţi ai umanităţii.

Mlădiţe de sfinţenie, toţi purtăm înlăuntrul nostru pe acest Fiu al Omului în devenire. Numai el poate sluji la altar. El nu poate fi reprezentat decât de un bărbat. Această revelaţie este de ordin ontologic. Nu femeile din jurul lui Iisus au fost numite „Fii", chiar dacă, graţie sfinţeniei lor, născuseră pe Fiul lăuntric.

Poporul regal îndeplineşte o funcţie feminină care îşi are arhetipul în Fecioara Maria, în timp ce slujitorii altarului îndeplinesc o funcţie masculină. În sânul Bisericii, simbolurile trebuie respectate riguros pentru a intra în rezonanţă cu modelele cereşti cărora le corespund.

În caz contrar, lucrarea Sfântului Duh nu se poate săvârşi. Altfel, ne-am putea împărtăşi cu prăjitură şi coniac în loc de pâine şi vin. Or, apa, sarea şi grâul din componenţa pâinii, ca şi vinul au fost desemnate încă în Vechiul Testament şi confirmate în Evanghelii ca fiind Trupul şi Sângele Fiului.

Funcţia sacerdotală cu care Avraam este investit de către Melchisedec, rege al Dreptăţii, provine de la Cel ce împlineşte toată Dreptatea, pe pământ ca şi în cer (*Geneza* 14, 18). Pe de altă parte, Melchisedec este numit „rege al Salem-ului", adică rege al săvârşirii tainelor. Or, aceste taine nu pot fi săvârşite decât sub egida Sfântului Duh şi în rigoarea Cuvântului Care uneşte cerul şi pământul, restabilind raportul just între cele două planuri ale realităţii. Tradiţia spune că Melchisedec este deja Mesia, apariţie fulgurantă în viaţa celui care, prin fiul său Isaac, va aduce pe lume o prefigurare a Fiului.

Femeile care au cerut să primească sacerdoţiul preoţiei în Biserica anglicană au uitat că în faţa altarului se actualizează moartea şi învierea lui Hristos – Fiul lui Dumnezeu şi Fiul Omului. Animate poate de cele mai bune intenţii, ele comemorează un eveniment care a avut loc acum 2000 de ani, dar fără a-l trăi în imediatul CLIPEI, de parcă evenimentul nu le-ar privi şi pe ele, şi ceea ce reprezintă ele. Din punctul de vedere al rigorii despre care vorbeam mai devreme, ele nu-şi pot îndeplini rolul de „icoane" ale Fiului.

Cele două perspective sunt cât se poate de diferite. Una provine dintr-o abordare emoţională, rămânind prizoniera timpului istoric, liniar, exterior nouă; ea creează obişnuinţe. Cealaltă reprezintă realitatea ontologică pe care se întemeiază Tradiţia; ea îşi are rădăcinile în eternitate; iată de ce fiecare moment al Istoriei e încărcat de sens. Dacă mulţi preoţi anglicani ostili hirotonisirii femeilor vor adera la Biserica Romano-Catolică, mă tem că decizia lor nu se va întemeia pe o analiză ontologică a problemei. Majoritatea oamenilor iau asemenea decizii numai când o situaţie devine insuportabilă, mai precis când acea situaţie zdruncină o stare de fapt cu care erau obişnuiţi.

Însă obişnuinţa şi Tradiţia relevă planuri diferite ale realităţii şi nu pot sta împreună. Din punctul de vedere al sus-amintiţilor preoţi, rutina religioasă făcea parte din componentele ce le garantau o viaţă confortabilă. Astăzi, bărbatul vede cum o mare parte a prerogativelor sale îi este smulsă, iar restul este pus fundamental sub semnul întrebării. Se înţelege de ce situaţia îi pare groaznică. Dar această înţelegere de ordin psihologic nu trebuie să ne facă să ignorăm ceea ce se întâmplă dincolo de aparenţe.

Dacă insist spunând că prezenţa bărbatului la altar este o necesitate fundamentală, insist în egală măsură asupra unei urgente reconsiderări a situaţiei multor preoţi care nutresc inconştient o voinţă de putere. Fiind cu atât mai funestă cu cât este mai „inconştientă",

☛

ea constituie acea carapace cvasi-indestructibilă a rutinei care fixează într-o falsă virilitate, întru totul contrară virilității duhovnicești: "Când sunt slab, atunci sunt tare" (*II Corinteni* 12, 10), spune Apostolul Pavel, știind bine care este singura forță capabilă să inducă nașterea interioară, ce ne transformă pe fiecare într-un Fiu al Omului, împlinindu-ne astfel menirea ontologică. Or, preotul este cel dintâi chemat către săvârșirea acestei mutații lăuntrice.

La acest nivel rezidă adevărata problemă care a generat tulburările discutate aici. Deseori, preotul se identifică cu funcția sa, ascunzându-se în spatele ei; el își ascunde mizeria pozând în rolul de „păstor" al „oilor" care formează laicatul (poporul regal). Or, păstorul e ferm convins – fie și numai la nivel inconștient – că oile îi datorează supunere. El uită că, în accepțiune hristică, oaia – *kebesh* – înseamnă „cea care se supune voinței divine"; ea nu poate sta împreună cu „capra" (*Matei* 25, 32) – *atoud* – care „se opune voinței divine".

Numai Hristos este păstor, iar preotul comite un abuz de limbaj apropriidu-și astfel termenul. Adevăratul păstor, icoană a lui Hristos, este cel (sau cea) care joacă rolul unui autentic îndrumător spiritual, deoarece, urmându-și propria cale duhovnicească, el (sau ea) se face oaie și primește acest dar de la Dumnezeu.

Văd aici, printre cei ce împlinesc funcția de păstor, o eventuală prezență feminină, căci multe femei îmbunătățite duhovnicește au primit acest dar de la Dumnezeu la fel ca și bărbații, numai că ele nu sunt băgate în seamă. Ceea ce mă face să merg și mai departe cu analiza problemei noastre.

Cred că ar exista o modalitate de reechilibrare a situației din sânul cinului preoțesc, printr-o mai largă participare a femeilor în viața Bisericii, ajutându-i astfel pe bărbați să se elibereze de rutina pe care o denunțam mai sus. Iată de ce îndrăznesc să vorbesc despre „sacerdoțiul femeii". Slujirea preotului la altar nu e singura funcțiune sacerdotală. Nu a fost Hristos încojurat de numeroase femei pe parcursul întregii Sale vieți? Nu a confirmat El gesturile lor, sacralizându-le astfel? Mariei Magdalena, cea care I-a uns cu ulei scump părul și picioarele, îi spune că fapta sa va fi amintită în veci (*Marcu* 14, 9).

Repetăm că Evanghelia nu e o simplă relatare cu rol comemorativ, este clipa eternă în miezul căreia suntem chemați să pătrundem. De ce să reducem valoarea acestui moment care dă seama de relația Mântuitorului cu femeia, făcând din el o simplă amintire a unui gest frumos?

Gestul Mariei-Magdalena întemeiază modul de acțiune al femeii în lume. Ca și cel al samaritencei căreia Iisus îi cere să-I dea apă să bea – într-un schimb de replici care îi surprinde pe apostoli. Această apă înseamnă a da viață prin grija purtată aproapelui, prin propovăduirea Cuvântului; apă care, primită de o inimă deschisă la lucrarea Sfântului Duh, devine vin, sânge și duh!

Oare nu o femeie are privegiul de a-L întâlni prima pe Cel Înviat din morți, mergând apoi să vestească pe apostoli? Să fie ea exclusă dintre cei cărora, înainte de Înălțare, Hristos le poruncește să anunțe „Vestea cea Bună" pe tot pământul: „Drept aceea, mergând, învățați toate neamurile, botezându-le..." (*Matei* 28, 19)?

Oare femeia nu poate propovădui, boteza sau spovedi? Preotul german Eugen Dewermann este poate eretic față de credința creștină, dar acest om a avut parte de multă suferință, iar dacă a ales o cale pe care nu o putem urma, asta nu înseamă că a greșit denunțând groaznica incompetență a majorității preoților în a primi spovedania. Acești slujitori ai altarului sunt total nepregătiți pentru teribila întâlnire cu profunzimile sufletești, fiind lipsiți de o adevărată cunoaștere a psihismului omenesc, pe care psihologia începe să-l descopere. Desigur, teologii noștri nutresc un dispreț nejustificat vis-ŕ-vis de psihologie, considerând-o ca nepotrivită cu dimensiunea spirituală la care sunt convinși că au acces. Asta a făcut ca lumea să fugă de spovedanie, recurgând la diverse „tehnici" psihologice, care, la rându-le, nu conduc spre o veritabilă deschidere spirituală. De aici, s-a ajuns la o situație în care abundă excluderile reciproce, situație de care suntem cu toții responsabili, în calitatea noastră de mădulare ale Bisericii.

Se impune o alt mod de abordare, care să țină riguros seama de aportul psihologiei, dar să fie, în același timp, deschisă spre lumina transcendenței ce întemeiază ființa umană.

Această nouă abordare este necesară, dar nu și suficientă, căci numai integrarea acestor cunoștințe într-o veritabilă cale spirituală va putea tranforma ființa, făcând-o capabilă să-și asculte aproapele și să-l trimită către el însuși, pentru a-L întâlni acolo pe Dumnezeu.

Ființa aceasta poate fi, la fel de bine, un bărbat sau o femeie. Dacă slujirea altarului ține de modelul hristic, neputând fi îndeplinită decât de bărbat, diaconia este slujba îngerilor; aici nu există distincția masculin/feminin. În primele veacuri creștine, diaconia era încredințată atât femeilor, cât și bărbaților. Ea trebuie reintrodusă azi, urmând să-i definim un cadru de funcționare care să lase loc suflării Sfântului Duh. Or El, departe de a închide, știe să deschidă toate acele dimensiuni neexplorate ale Tradiției, cele pe care raporturile noastre de forță le țin încă prizoniere.

Oare de câte comori de dragoste se lipsește Biserica, neavând încredere în femeie? Iar în privința laicatului, el ar putea să-și înțeleagă mai bine rolul de „oaie". Căci Maria e „oaia" prin excelență: „Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău" (*Luca* 1, 38), spune ea, pentru ca mai târziu să adauge: „Faceți orice vă va spune" (*Ioan* 2, 5). Tocmai pentru că s-a supus, este acum deasupra tuturor ierarhiilor îngerești („Mai cinstită decât heruvimii și mai slăvită fără de asemănare decât Serafimii..."). Ea va participa la sacerdoțiu într-o dimensiune a preoției desăvârșite. Către această dimensiune a fost ea chemată încă de la vârsta de trei ani, crescând în templu și lăsându-se desăvârșită de suflarea de foc a Sfântului Duh, desăvârșind împreună cu El profunzimile unui pământ virginal, unde avea să-Și găsească sălaș Mântuitorul lumii.

Traducere din limba franceză de
Marian STAN

Giotto: ***Noli me tangere***

ISTORIA CARE NU SE ÎNVAȚĂ LA ȘCOALĂ

Miercuri 18 aprilie a. c., în marea sală de evenimente a Institutului Cultural Român (mai plină decât oricând), s-a desfășurat, începând de la ora 18.00, lansarea volumului *Memorialul durerii. O istorie care nu se învață la școală*, semnat de realizatoarea binecunoscutului serial documentar TV (al cărui prim episod s-a difuzat miercuri 14 august 1991), d-na Lucia Hossu-Longin. De ce această istorie a mucenicilor românești contemporane încă "nu se învață la școală" (unde în schimb programa prevede, mai nou, ore dedicate memoriei Holocaustului antievreiesc!), aceasta este o problemă care va trebui grav dezbătută (dacă în conștiința românească a mai rămas loc și de altceva decât de futilitățile curente).

Volumul a apărut la Editura Humanitas și este însoțit de un box cu 10 DVD-uri conținând 36 din cele 120 de episoade difuzate până azi (editori: TVR Media si Humanitas Multimedia). Selecția n-a fost deloc ușoară (sunt în total peste 100.000 de minute de peliculă filmată în decurs de 16 ani!), după cum recunoaște însăși realizatoarea, dar volumul și DVD-urile se complinesc în mod fericit și oferă o bază documentară unică, de o uriașă importanță istorică și morală.

Editarea și lansarea au fost organizate în comun de Editura Humanitas (condusă de d-l Gabriel Liiceanu), Institutul Cultural Român (condus de d-l Horia-Roman Patapievici) și Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România (condus de d-l Marius Oprea). Pe lângă realizatoare ("Aici veți găsi rezistența românească de-a lungul a 50 de ani. Seria noastră e un curs de libertate predat de cei care au fost pilde vii. [...] Veți găsi aici vieți de oameni, nu de sfinți, rezistența din munți, marii oameni politici interbelici, care nu prea semănau cu cei de azi, episcopi și preoți care au murit pentru credință. [...] În acești 16 ani am trăit într-o tranșee a memoriei..."), la lansarea festivă au mai luat cuvântul d-nii Horia-Roman Patapievici, Marius Oprea și Constantin Ticu Dumitrescu (ca reprezentant al A.F.D.P.R.). Manifestarea de la I.C.R. s-a încheiat, așa cum se cuvenea, cu difuzarea unui episod din documentarul "Memorialul Durerii".

Cartea și DVD-urile pot fi procurate cu precădere de la librăriile Humanitas din București și din țară; prețul volumului de 432 de pagini este 35 RON, iar cu tot cu DVD-uri – 180 RON.

(V. A. M.)

MARTIROLOGIUL TEMNIȚELOR COMUNISTE DIN ROMÂNIA

Instalat pe deplin o dată cu abolirea monarhiei (30 decembrie 1947), regimul comunist, n-a întârziat să-și dezlănțuie teroarea, prigonind oamenii nu doar pentru convingerile lor politice, ci și pentru credința lor religioasă, indiferent de religie sau confesiune. Pe lângă numeroșii credincioși laici, prin lagărele și închisorile vremii au fost târâți și mii de preoți, episcopi, monahi și monahii. După documentarul (departe de a fi complet) *Biserica întemnițată. România: 1944-1989*, au trecut prin detenție 2398 de preoți, între care 1725 ortodocși, 226 greco-catolici, 165 romano-catolici, 90 protestanți și neoprotestanți, iar 36 de alte religii.

Recent, la Editura Institutului Biblic și de Misiune al B. O. R., a apărut volumul de aproape o mie de pagini intitulat *Martiri pentru Hristos, din România, în perioada regimului comunist*, tipărit cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a Înalt Prea Sfințitului Ioan Robu, Arhiepiscop și Mitropolit romano-catolic de București, și a Excelenței Sale Dr. Christoph Klein, Episcop al Bisericii Evanghelice C. A. din România. Sprijinit de Fundația "St. Gerhardt's Werk e. V." din Stuttgart (a se vedea „Prologul editorului", pp. 9-13), volumul e realizat, sub formă de dicționar, de un colectiv multiconfesional de specialiști (nu prea se înțelege însă de ce „coordonatorii" sunt trecuți la început, iar autorii propriu-ziși abia la coada volumului!), în frunte cu tânărul istoric Adrian Nicolae Petcu (cercetător CNSAS), care semnează și amplul studiu introductiv (pp. 19-40). Printre autorii cu contribuții mai substanțiale se mai numără: Dănuț Doboș, Ioan Munteanu, George Enache, Silviu B. Moldovan. Drept consultant științific figurează Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu (membru corespondent al Academiei Române).

Sunt înregistrați, conform actualului stadiu al documentației, cei morți în închisori, sau ca urmare directă a prigoanei anticreștine (ca, de pildă, V. Voiculescu sau Teodor M. Popescu), iar unii dintre ei e de presupus că vor ajunge, cu timpul, și în calendarul bisericesc. Din păcate, nu despre toți cei înregistrați s-au găsit date biografice suficiente, astfel că unii figurează, cu biografii consistente, în corpul dicționarului, iar alții numai într-o listă alfabetică finală, cu informații minimale. Cercetările urmează să desăvârșească în viitor baza de date, chiar dacă e greu de presupus că aceasta ar putea fi vreodată exhaustivă.

„Lucrarea de față cuprinde un număr de peste 240 de martiri creștini care și-au dat viața pentru Hristos în timpul persecuției comuniste, atee. Dintre aceștia, menționăm că sunt 207 martiri ortodocși (din care 96 cu biografii întocmite), 30 de martiri romano-catolici și 4 protestanți evanghelici [greco-catolicii – cu victime destul de numeroase – nu și-au definitivat materialul până la ieșirea acestei prime ediții; este inclus totuși în volum și un cuvânt al episcopului greco-catolic de Lugoj, Alexandru Mesian]. Din punct de vedere socio-profesional, majoritatea sunt clerici (preoți și episcopi), profesori de teologie, avocați, un general de divizie, studenți, călugări și călugărițe, dar se regăsesc și oameni simpli, precum agricultori sau comercianți" (Studiul introductiv, pp. 39-40).

O viitoare ediție va remedia, desigur, și principalul cusur tehnic al celei prezente: lipsa unui indice de nume. Începutul este, oricum, unul promițător, rămânând de sperat că se va bucura și de o bună recepție și mediatizare, într-o lume românească ce deocamdată nu s-a dovedit prea generoasă cu eroii și martirii ei...

Răzvan CODRESCU

www.punctecardinale.ro
e-mail: ligia@punctecardinale.ro
PUNCTE CARDINALE S. A. L.
cont: B. R. D. Sibiu RO48BRDE330SV02146903300
ISSN: 1223-3145

Gabriel CONSTANTINESCU (director), Răzvan CODRESCU (redactor șef),
Demostene ANDRONESCU (redactor șef-adjunct),
Ligia BANEA (secretar de redacție), Marcel PETRIȘOR,
Claudio MUTTI (corespondent Italia)
Adresa Redacției: 550399 SIBIU – Calea Dumbrăvii 109, tel./fax 0269/422536

Tehnoredactare computerizată
PUNCTE CARDINALE

Tipar: Masib S.R.L